RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1896. Första Kammaren. N:o 26.

Lördagen den 9 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 2 i denna månad.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

n:o 76, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anskaffande af tomt till nytt posthus i Stockholm m. m., och

n:o 77, i anledning af väckta motioner angående pension åt enkan efter aflidne registratorn i justitieombudsmansexpeditionen Oriel Otto Afzelius,

sammansatta stats- och lagutskottets memorial n:o 14, angående anvisande af ersättning till utskottets kansli,

bevillningsutskottets betänkande n:o 30, angående beräkning af vissa bevillningar för år 1897,

lagutskottets memorial n:o 79, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande viss del af utskottets utlåtande n:o 8 i anledning af justitieombudsmannens framställning rörande lösen för gravationsbevis, samt

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 14, i anledning af väckt fråga om huru sjukvård må kunna beredas alkoholister i vidsträcktare mån än hittills å enskilda anstalter.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 57 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Andra Kammaren, vill, att punkt 4:o) i vilkoren för lån från det af innevarande års Riksdag till låneunderstöd för enskilda jernvägar beviljade och till Kongl. Maj:ts förfogande stälda extra anslag å 7,500,000 kronor skall erhålla följande lydelse:

4:o) att i afseende å ifrågavarande försträckningar skall iakttagas:

a) att annuiteten beräknas till fem procent å ursprungliga försträckningsbeloppet, af hvilken annuitet först godtgöres ränta efter fyra och en half för hundra å oguldet kapitalbelopp och återstoden utgör afbetalning derå;

b) att anstånd med räntans erläggande må medgifvas för högst tre år, dock icke utöfver ett år från den dag, då, enligt Kongl. Maj:ts bestämmande, jernväg senast skall vara färdig och för trafik öppnad; skolande beloppet af den ränta, med hvars erläggande anstånd sålunda medgifves, till staten inbetalas, sedan genom de stadgade annuitetsliqviderna all öfrig ränta, med hvilken anstånd icke beviljats, blifvit gulden och kapitalet godtgjordt, så att efter nämnda tids förlopp med annuitetens erläggande fortfares så länge, till dess äfven beloppet af den ränta, med hvars erläggande anstånd medgifvits, blifvit till staten inbetaldt; och

c) att kapitalafbetalning skall vidtaga tre år efter den dag, då, enligt Kongl. Maj:ts bestämmande, jernväg senast skall vara färdig och för trafik öppnad; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beslutat, att ofvan omförmälda punkt 4:o) skall erhålla denna lydelse:

4:o) att i afseende å ifrågavarande försträckningar skall iakttagas:

a) att annuiteten beräknas till fyra och en half procent å ursprungliga försträckningssumman med tillägg af det belopp, hvarom i mom. b) förmäles, af hvilken annuitet först godtgöres ränta efter fyra för hundra å oguldna kapitalbeloppet och återstoden utgör afbetalning derå;

b) att anstånd med räntans erläggande må medgifvas för högst tre år, dock icke utöfver ett år från den dag, då, enligt Kongl. Maj:ts bestämmande, jernväg senast skall vara färdig och för trafik öppnad; skolande beloppet af den ränta, med hvars erläggande anstånd sålunda medgifves, efter anståndstidens slut läggas till kapi-

talet, för att jemte detta i föreskrifven ordning förräntas och amorteras;

c) att kapitalafbetalning skall vidtaga tre år efter den dag, då, enligt Kongl. Maj:ts bestämmande, jernväg senast skall vara färdig och för trafik öppnad.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 49;

Nej — 90.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 299, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 141 ja och 72 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 190 ja och 162 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 74, punkten I, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen, i anledning af herr C. W. Collanders m. fl. i ämnet väckta motion, må uppdraga åt fullmägtige i riksgäldskontoret att, för anskaffande af rymligare mat- och kafélokaler, låta inom Riksdagens hus utföra vissa förändringar i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det på föranstaltande af fullmägtige uppgjorda förslag, som beräknats betinga en kostnad af 7,650 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit så väl statsutskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 113;

Nej — 26.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 300, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 115 ja och 100 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 228 ja och 126 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattat i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 74, punkten II, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen till bestridande af kostnader för kompletteringsarbeten å Vestkustbanan beviljar ett belopp af 1,350,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen på det sätt bifallit Kongl. Maj:ts i ämnet aflåtna proposition, att till bestridande af kostnader för kompletteringsarbeten å Vestkustbanan beviljas ett belopp af 1,270,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 109;

Nej — 30.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 301, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 87 ja och 132 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 196 ja och 162 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 74, punkten III mom. 1:o, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att den i regeringsformens 63 § först omförmälda kreditivsumma under tiden intill nästa riksdag bestämmes till 7,500,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har ifrågavarande summa för nämnda tid blifvit bestämd till 4,500,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 138;

Nej — 3.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 302, som upplästes, och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 77 ja och 140 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 215 ja och 143 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 74, punkten III mom. 2:o, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att den andra af de i regeringsformens 63 § omnämnda kreditivsummor, eller det s. k. stora kreditivet, vid innevarande riksdag bestämmes till 7,500,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har ifrågavarande summa vid innevarande riksdag blifvit bestämd till 6,500,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 140;

Nej — 1.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 303, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 81 ja och 136 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 221 ja och 137 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsoroningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 75 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, för uppförande af ny byggnad för allmänna läroverket i Östersund, beviljar ett räntefritt lån af 15,000 kronor, med skyldighet för läroverket att af dess byggnadsfond i vederbörlig ordning återbetala samma lån med 500 kronor årligen under 30 år, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit Kongl. Maj:ts i ämnet aflåtna proposition.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 118;

Nej — 19.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 304, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 70 ja och 142 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 188 ja och 161 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Vid föredragning af statsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 9 a, angående vissa anslag under riksstatens åttonde hufvudtitel, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemstält.

Vid förnyad föredragning af sammansatta banko-och lagutskottets den 7 och 8 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 1, rörande herr M. Dahns motion angående förändringar och tillägg i lagen om Rikets Ständers bank af den 1 mars 1830, biföll kammaren, hvad utskottet i nämnda utlåtande hemstält.

Om åtgärder för vård af enskildes skogar.

Föredrogs å nyo sammansatta bevillnings- och lagutskottets den 5 och 6 innevarande maj bordlagda utlåtande n:o 2, i anledning af väckta motioner om åtgärder till befrämjande af hushållningen med enskildes skogar.

Herr Wallin: Då i min motion, som finnes återgifven på sid. 1 och 2 af utskottets betänkande, finnas anförda de hufvudsakliga skälen för sjelfva frågan, har jag icke något vidare att tillägga. Jag skulle dock önskat att utskottet tillstyrkt åtgärder endast till erhållande af en lag om skogsåterväxt, emedan det är att befara, att, om allt, hvarom i öfriga motioner handlas, skall blifva föremål för pröfning, frågan nu åter komme att förfalla. Det vore enligt mitt förmenande högst önskligt, att ärendets utredning nu öfverlätes åt en komité, så att det icke erhölle samma ödesdigra behandling som förut. Ehuru jag således anser, dels att en återväxtlag vore det önskligaste och för närvarande det enda, hvartill man borde sträfva, dels att frågan borde beredas af en komité, får jag dock nöja mig med utskottets förslag och yrka bifall dertill, under förhoppning att Kongl. Maj:t måtte tillsätta en komité af duglige och praktiske män för frågans utredning.

Herr af Burén: Af detta betänkande finner kammaren, att jag och ett par representanter från Andra Kammaren reserverat oss mot utskottets förslag, emedan utskottet afslagit icke allenast min, utan äfven herr Johnssons i Bollnäs motion angående inköp af marker för bildande af länsallmänningar liksom det af oss föreslagna sätt, hvarpå medel skulle kunna erhållas för inköp af dessa marker.

Min ståndpunkt i denna fråga är emellertid följande. Utan att marken eges af någon korporation, som lefver längre än den enskilda menniskan och som på ett forstmessigt sätt sköter skogsmarken så, att man icke allenast sår och planterar, utan också vårdar den unga planteringen och derefter under uppväxttiden rensar och gallrar och slutligen vid afverkningen ser till att man icke tager mer än årshygget eller räntan af sjelfva skogen — afverkningen må sedan ske i form af vara sig pitprops, trämasseved eller sågtimmer, ja, käppar, beroende på afsättningsförhållanden och lägen — jag säger, utan dessa grundvilkor tror jag icke, att man genom några lagstiftningsåtgärder kan förhindra de enskilda skogarnes ödeläggelse.

För att sålunda åt kommande generationer kunna bevara skogarne i vårt land, måste man i enlighet med dessa grundprinciper

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

för det första inköpa marker med eller utan expropriation, för att bilda länsallmänningar, och detta icke endast de utaf enskilde skogsegare disponerade skogstrakter, som gränsa mot fjellen, utan äfven de trakter af landet, som, ehuru till skogsbörd lämpliga, hafva blifvit missvårdade, planlöst afverkade och kalhuggna, hvilka sålunda bildade allmänningar skulle stå under statens vård och kontroll.

För det andra måste man bestämma, huru för ändamålet erforderliga medel skola anskaffas, *för det tredje* hvilken auktoritet, som skall utöfva förvaltningen, och *slutligen* på hvad sätt blifvande inkomster från dessa allmänningar skola fördelas.

Hvad beträffar de skogsbälten, som gränsa mot fjellen, så äro de lyckligtvis skyddade i Norr- och Vesterbotten genom det utsyningstvång, som der finnes. Återstår sålunda det skogsbälte, som bildar trädgränsen i Jemtland; der har staten visserligen för renbeten inköpt hemman invid skogsgränsen, men det återstår dock ganska betydliga sträckor, som egas af enskilda skogsegare, hvilka drifva afverkningen så hårdt upp mot skogsgränsen, att man kan frukta för att den skall blifva blottad. Hvilken fara, som ligger deri, att skogsgränsen blir blottad, det torde vara för kammarens ledamöter väl kändt. Man kan nemligen icke vidare få skog att växa der, emedan marken blifver så förvildad, att någon ny skog icke kan erhållas vare sig genom sjelfsådd eller genom sådd och plantering. All den stora fara, som till följd häraf hotar i första rummet Norrland och i andra rummet öfriga delar af vårt land i klimatiskt afseende, kan svårligen beräknas.

Hvad beträffar andra missvårdade, planlöst afverkade och kalhuggna marker, hafva vi deraf ty värr i vårt land ett stort fält för vår verksamhet med att göra dem skogbärande, så vidt som de äro till skogsbörd tjenliga. Bland dessa marker vill jag särskildt angifva Ryarne i Kristianstads län, flygsandsfälten i Skåne, Svältorna, Hallands ås m. fl.

Mot dessa inköp af skogsmark har man gjort det inkastet, att skogssköflingen derigenom skulle premieras. Jag kan icke förstå detta, då vi i mansåldrar hafva tillräckligt att göra med att söka få skog på dessa kalhuggna trakter.

Den andra frågan är den, på hvad sätt medel skola anskaffas till dessa inköp. Jag har i min motion föreslagit i sådant afseende, att det skulle bestämmas en exportafgift af 30 öre per kubikmeter. Äfven mot detta förslag har man invändt, att det skulle medföra en premiering af skogssköflingen, men huru skall man kunna förstå detta, då denna afgift uteslutande skulle användas för att åstadkomma skog, för att skaffa material åt sågverksindustrien? Denna afgift är, synes det mig, berättigad derför, att vi i vårt land icke hafva någon industri, som lemnat sina idkare så stor inkomst som just sågverksindustrien. Vi hafva ej heller någon industri i vårt land, som haft ett så ödesdigert inflytande på en del af befolkningen som just sågverksindustrien, i det att en stor del sjelfegande bönder

derigenom blifvit förvandlade till utarmade arrendatorer. Dessutom veta vi, att en stor del af dessa sågverk och skogar egas af utländingar, och med dessa har jag ingen misskund, om de skulle få betala denna exportafgift. Man säger också, att afgiften är för hög. Är en procent af värdet för högt? Jag tror icke det, då man vet, att trävarorna fluktuera i pris med 5 à 10 procent, hvarför jag anser det icke vara för mycket, om man finge en procent af värdet i exportafgift för att uteslutande användas till åstadkommande af skog, för att släppa till material till sågverken. Detta är nu min åsigt i denna vigtiga fråga, men vill Riksdagen på annat sätt bevilja medel till att åstadkomma dessa markinköp för att deraf bilda länsallmänningar, skall jag ingalunda sätta mig deremot; och sannerligen det synes mig, som om det icke kan finnas ett mera behjertansvärdt ändamål att bevilja penningar till, än att, innan det blir för sent, afhjelpa de skador, som skogssköflingen framkallat, och att bevara skogarne åt landet och kommande generationer.

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

Jag ville derför, såsom kammaren väl kan förstå, att mitt förslag ej skulle helt och hållet afslås af utskottet, utan jag ville, att äfven mitt förslag skulle komma fram, dock utan att derför utesluta de andra motionärernas förslag om en återväxtlag. Här är nu uti reservanternas förslag icke blott fråga om återväxtlag, utan äfven om dimensionslag, markinköp och exportafgift, således skogsfrågan hvad de enskilda skogarne beträffar i hela sin omfattning, hvaremot utskottets förslag rör sig endast om en liten del af skogsfrågan, nemligen om en återväxtlag.

Till slut några ord om huru det nu tillgår med återväxten och planteringen af våra skogar. I år har Riksdagen beviljat 50,000 kronor att utdelas till hushållningssällskapen, hvilka hafva att använda medlen för att åstadkomma återväxt af skog på kalhuggna trakter. Det har dock visat sig, att hushållningssällskapen, oaktadt en 30-årig verksamhet i detta syfte, icke kunnat derutinnan åstadkomma något effektivt, utom i det fall, såsom i Bohuslän, att hushållningssällskapen inköpt och ega marken. Der finnas nu ock skogbärande trakter, som skötas på ett forstmessigt sätt, der man icke blott sår och planterar, utan äfven vårdar den unga planteringen, hvilket utgör ett ytterligare bevis för mitt påstående, att man icke kan åstadkomma en effektiv skogslag, som förhindrar de enskilda skogarnes ödeläggelse, med mindre än att någon korporation, som lefver längre än den enskilde, eger och disponerar marken.

Jag har ej något vidare att tillägga, utan ber att få yrka bifall till min reservation.

Herr Bremberg: Herr Wallin har i sin motion föreslagit endast en lag, en återväxtlag, och han föreslår, att skogsegare skulle vara skyldig styrka, att han efter 8 à 10 år efter afverkningen sörjt för skogens återväxt; men om man tänker sig, att han hugger ned sin skog redan första året och underlåter att så eller plantera under

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

de återstående åren och skogen således är borta, hvarigenom hemmanet kan hafva blifvit värdelöst och han sjelf utfattig, då lämpar sig enligt mitt förmenande icke en sådan bestämmelse, utan andra effektivare åtgärder måste vidtagas. Herr Hammarskjöld säger, att skogsförhållandena äro olika och att de derför kräfva olika skogslagar. Detta är sant, ty på vissa håll måste man hafva en lag, som skyddar ungskogen, på andra ställen är det tillräckligt med en lag om återväxt. Detta hindrar icke, att ungskogen bör få afverkas, då sådant är ekonomiskt lämpligt, såsom i närheten af städerna, till ved, pitprops etc., derest det sker under kontroll. Om denna kontroll skall ske genom staten, blir den icke dyr, och den torde också ske bäst genom statens försorg, då frågan är af stor vigt. Unga skogstjenstemän skulle för ganska ringa arfvode åtaga sig dylik tjenstgöring, då de samtidigt kunde meritera sig för blifvande befordran. Att välja kommunalordförande härtill, anser jag icke lämpligt. De äro icke sakkunniga och äro vanligen äldre personer, som skulle anse en sådan kontroll besvärlig, i synnerhet då fråga är om resor på 8 à 10 mil. Dessutom skulle slägtskap med skogsegarne mången gång menligt inverka på kontrollen.

Herrar af Burén och Johnsson i Bollnäs önska en exporttull. För min del kan jag icke vara med om en sådan orättvisa, ty det kan icke vara rätt, att öfre Norrland, som har skog, skall bidraga till att åter kultivera trakter i södra och mellersta Sverige, der skogen blifvit afverkad, i synnerhet då man vet, att i Norrbottens och Vesterbottens län man redan har en lag, som skyddar skogen. Det vore hårdt, om skogsegarne i dessa län skulle vara skyldiga att kultivera skog för skogsegare i det öfriga Sverige, och dessutom betviflar jag, att staten skulle vara nöjd med en sådan anordning, ty enligt domänstyrelsens berättelse år 1894 sålde staten virke, i rundt tal utgörande 1,270,000 kubikmeter. Om jag då beräknar en exporttull af 30 öre, skulle detta blifva 381,000 kronor och efter 10 öre 127,000 kronor, hvaraf staten skulle gå i mistning på sin inkomst af försåld skog. Visserligen får man afdraga en del, som afgår i sågningen, så att man kan reducera detta belopp till en tredjedel. Gör man det, tror jag, att man skulle få det rätta värdet af det belopp, staten skulle förlora. För att emellertid få en fullständig utredning om hvilken lag, som skulle erfordras på olika platser, anser jag nödvändigt, att, på sätt utskottet föreslagit, en komité tillsättes; men dessutom anser jag det vara lämpligt, att denna komité på ort och ställe gjorde sig underkunnig om förhållandena, på sätt lappkomitén gjorde förliden sommar. Om komitén dessutom med sig adjungerade två af landstingen utsedda ledamöter för hvarje län, skulle dessa kunna lemna sådana upplysningar, att frågan kunde på ett snabbt och säkert sätt lösas. I enlighet härmed får jag vördsamt föreslå, att utskottets förslag antages med den förändrade lydelse af 3:dje mom., att detta kommer att lyda sålunda:

»att, i anledning af i ämnet väckta motioner, Riksdagen må besluta att i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t ville efter verkställd utredning i frågan om lagstiftning rörande vården af enskildes skogar i de delar af vårt land, der sådan lagstiftning ännu icke kommit till stånd, framlägga de förslag, hvartill, med hänsyn till de inom olika landsdelar rådande särskilda förhållanden, utredningen gifver anledning; men att denna utredning verkställes af en dertill utsedd komité, som med sig adjungerar tvenne af vederbörande landsting valda ledamöter, hvilka deltaga i komiténs arbeten angående hvarje särskildt län samt på ort och ställe inhemta kännedom om hvilken skogslag för länet kan vara den lämpligaste.»

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

Herr Lybeck: Jag ber först att få uttala ett tack till utskottet för det väl motiverade utlåtande, som inkommit, och för den välvilja, det visat motionerna. Jag hoppas äfven, att i denna kammare bifall skall kunna erhållas för utskottets utlåtande, så att något för sakens befrämjande måtte kunna göras. De flesta af herrarne, hvilka som ledamöter deltagit i sistlidet års landsting, hafva sig för visso väl bekant det förslag till lag, som förelåg från kongl. domänstyrelsen, och hvaröfver landstingen hade att afgifva yttranden. Detta lagförslag var enligt mitt förmenande synnerligen opraktiskt; det dömde sig sjelft till döden redan uti ingressen, der denna lag betecknas såsom gällande för hela riket, med undantag af Vesterbottens och Norrbottens län, Gotland samt någon socken i Dalarne. I synnerhet framgick detta af hvad som föreslogs angående åldersbestämmelserna och dimensionslagen. Det är möjligt, att sådant är nyttigt och behöfligt för norra delarne af Sverige, men att det för södra Sverige vore en omöjlighet, såsom allt för mycket inkräktande på eganderätten, är min fulla öfvertygelse. Ytterligare talades om att ställa skogarne under polisuppsigt och kontroll af en så förfaren domstol som kommunalnämnderna på landet. Deremot står ingenting eller åtminstone mycket litet taladt om återväxten och bestämmelserna derom. Hurudant är förhållandet i allmänhet på de trakter i södra Sverige, der skogsförädlingen, för att använda ett vackert uttryck, gått fram så grundligt, att det icke finnes en enda buske qvar? Der är i allmänhet marken upplåten till bete för småbrukares, backstugusittares och torpares kreatur. Dessa, som i allmänhet svältföda sina kreatur och öfver vintern behålla ett större antal, än de i förhållande till fodertillgången beqvämligen borde, utsläppa djuren tidigt på våren, innan det ännu finnes ett grönt strå på marken, och hvad skola då djuren lefva af? Jo, uteslutande af skogsplantor, och det är en synnerlig tur, om en enda planta undgår deras hungriga blickar. Hade man här gjort framställning om inskränkning af betesrätten på dylik skogsmark under våren, hade åtminstone något i praktisk rigtning blifvit föreslaget. Jag är fullt öfvertygad, att om Kongl. Maj:t tager frågan om hand och framlägger förslag till lag, lämpad efter de olika trakternas i landet be-

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

hof, hvarom kunskap lätteligen torde kunna vinnas på grund af de uttalanden, som landsting och hushållningssällskap i frågan afgifvit, så skulle för visso en sådan åtgärd lända till välsignelse för stora trakter af landet, der nu skogssköflingen gjort sig till godo hvad generationer sparat, utan ringaste tanke på hvad som efter vår tid skall inträffa, och huru de skola reda sig, som efter oss skola bygga och bo här i landet.

Jag anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Ölander: Jag har, såsom herrarne finna, reserverat mig mot utskottets förslag; detta ingalunda på den grund, att jag icke anser fara för skogens bestånd förefinnas, eller att en lag till dess skydd icke skulle vara erforderlig. Lika litet vill jag bestrida statens både rätt och pligt att under förhandenvarande omständigheter ingripa i den enskilda eganderätten, då det visat sig, att densamma utöfvas på ett sätt, som äfventyrar det allmänna bästa genom att till egen vinning förstöra landets dyrbaraste rikedom. Det är helt andra skäl, som bestämt min åsigt i frågan. Jag kan nemligen icke förstå, huru man kan tänka sig en enda för hela riket gällande lag med gemensamma bestämmelser för ett land af så stor utsträckning som vårt och med deraf betingade olika förhållanden inom dess olika delar. Klimatet, marken, växtligheten äro inom skilda delar af landet af så olika beskaffenhet, att om också en dylik lag skulle passa för ett eller annat område, skulle den säkerligen vara oanvändbar för många och skadlig för de flesta. Nu har emellertid utskottet antydt, att med dess skrifvelseförslag icke afses ovilkorligen en enda lag, utan särskilda lagar, som skulle kunna lämpas efter hvarje orts förhållanden. Detta är visserligen godt och väl, men huru skall detta tillgå? För detta ändamåls vinnande erfordras tydligen en noggrann kännedom om hvad som för hvarje särskildt område betingar den derför erforderliga lagen, och denna kännedom kan man icke erhålla utan genom inhemtande af upplysningar från befolkningen inom orten, myndigheterna och representanterna i landstinget. Det är således dessas utlåtanden, som böra ligga till grund för de lagar, som här äro i fråga. Men huru skulle icke tillkomsten af dylika lagar försvåras och fördröjas genom ett sådant tillvägagående, mot om landstingen, från hvilka upplysningarna dock måste vinnas, sjelfva få framkomma hvar med sitt lagförslag, när de anse en sådan lag verkligen erforderlig för länet; med ett ord, om lagstiftningsarbetet i skogsfrågan finge fortgå på samma sätt som hittills. På så sätt hafva Norrbottens-, Vesterbottens- och Gotlands-lagarna tillkommit. Att icke dylika lagar äfven för andra län på samma sätt antagits, är icke länens, utan domänstyrelsens och regeringens fel. Lagförslag i sådant syfte hafva till regeringen inlemnats från Jemtlands, från Kalmar och nu äfven från Vesternorrlands län, men domänstyrelsen har afstyrkt och regeringen afslagit dem; åtminstone har detta varit händelsen med de

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

lagförslag, som kommit från de båda förstnämnda länen. Hvad lagförslaget från Vesternorrlands län angår, har någon åtgärd alls dermed ännu icke blifvit vidtagen. Det är sannolikt, att äfven andra län, som ömma för den enskilda skogsvården och anse, att något bör göras för att hindra skogssköflingen, skulle följa de förras exempel. Jag vet sådana åsigter vara rådande nästan öfver allt. Det skulle icke dröja länge, förrän det ena länet efter det andra framlade sitt förslag i ämnet, om det trodde regeringen vara böjd för att uppmärksamma det. Dessa förslag kunna i redaktionelt och möjligen äfven i andra hänseenden vara mycket felaktiga och derför omöjliga att i oförändrad form fastställa, men då de skola undergå pröfning af regering och Riksdag, torde dessa fel väl kunna rättas. Man vet åtminstone genom dessa förslag hvad länet vill, hvad det behöfver och hvad för detsamma är nyttigt och lämpligt. Så och endast så har jag ansett skogslagstiftningen böra bedrifvas. Jag kan derför icke vara med om utskottets utlåtande, hvarför jag vidhåller min reservation och yrkar afslag på utskottets förslag.

Herr Lundström: Då denna fråga förevar vid sista riksdagen, hyste jag stora betänkligheter och kunde icke med min röst bidraga till de då framlagda förslagens framgång. Orsaken härtill var dels det af lagutskottet, till hvars behandling motionen i ämnet remitterats, framstälda skälet, hvilket äfven finnes intaget i det nu föreliggande utskottsbetänkandet, att »ett ingripande af lagstiftningen på detta område borde föranledas af ett utaf förhållandena inom orten uppkommet allmänt behof, och frågan icke underställas de lagstiftande myndigheternas pröfning, förr än en allmännare uppfattning af behofvet och lämpligheten af ett sådant ingripande gjort sig gällande och funnit sitt uttryck i en framställning från länens landsting», dels ock den omständigheten, att jag liksom utskottet ansåg förhållandena i olika delar af vårt land vara så olika, att en och samma lag icke kunde vara lämplig för hela riket, utan att lagens bestämmelser måste vara olika och rätta sig efter de olika förhållandena inom skilda delar af landet. Sedan dess hafva nu landstingens yttranden blifvit inhemtade i anledning af domänstyrelsens förslag till lag mot förödelse af ungskog, och af deras utlåtanden framgår, att de flesta af dem uttalat sig för och yrkat på en lagstiftning för befrämjandet af återväxten på afbrukade marker. Jag har derför ansett mig kunna biträda utskottets skrifvelseförslag, och detta så mycket hellre, som af detsamma tydligen framgår, att utskottet anser lagstiftningen böra vara olika för olika landsdelar samt böra rätta sig efter hvarje trakts olika förhållanden. Deremot har jag icke kunnat instämma uti den af herr Burén m. fl. afgifna reseservationen. Han fordrar nemligen en utredning af skogslagstiftningsfrågan i hela dess vidd; detta skulle naturligtvis innefatta lämpligheten af både en dimensions- och en återväxtlag, men då en dimensionslag för hela riket synes mig vara omöjlig, har jag

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

icke kunnat förena mig med reservanterna härom. Dessutom innefattar herr Buréns motion förslag om en exportafgift samt om inköp af länsallmänningar. Hvad exportafgiften beträffar, hyser jag visserligen icke så stora betänkligheter deremot som utskottet. Jag tror nemligen, att en *måttlig* sådan afgift kan blifva af behofvet påkallad, om en lagstiftning för vården af enskildas skogar skall kunna genomföras. Icke heller torde man behöfva befara, att den skulle blifva ruinerande för trävaruindustrien, något som bestyrkes deraf, att förslaget om en exportafgift först framställdes af en bland de största af våra trävaruindustri-idkare, och han hade väl icke kunnat föreslå en dylik afgift, om han ansett, att densamma skulle verka ruinerande. En så stor afgift som den, herr Burén föreslagit, kan jag dock icke vara med om. Icke heller tror jag, att det föreslagna inköpet af mark för bildande af länsallmänningar skulle vara tillräckligt verksamt. Dessa inköp skulle ju icke kunna verkställas annat än under en lång följd af år, och under tiden blefve skyddet för återväxten intet.

Af den talare, som först hade ordet, anmärktes, att utskottet i den föreslagna skrifvelsen icke betonat nödvändigheten deraf, att Kongl. Maj:t tillsatte en komité. Men utskottet har ju begärt en fullständig utredning och velat öfverlemna åt Kongl. Maj:t sättet, på hvilket denna utredning skulle verkställas. Det lärer väl således icke vara något hinder för tillsättandet af en komité, om sådant behöfves.

Samme talare gjorde vidare den anmärkningen, att han endast ville hafva en återväxtlag. Jag är fullt enig med honom härutinnan, men anser för min del, att utskottets kläm just fordrar en sådan lag, ty utskottet yrkar först afslag på herr Buréns motion i afseende på bildande af länsallmänningar, vidare på herrar Buréns och Johnssons motioner om exportafgift å trävaror och föreslår slutligen, i anledning af herr Johnssons motion i öfrigt samt herrar Wallins och Hammarskiölds motioner, en skrifvelse med begäran om utredning. Då nu, sedan förslagen om exportafgift samt om inrättandet af länsallmänningar blifvit undantagna, dessa motioner icke fordra annat än en återväxtlag, synes mig utskottet just hafva föreslagit hvad den förste talaren önskat.

Mot utskottets motivering har jag dock att göra några erinringar. Utskottet säger på 25:te sidan: »Beträffande påföljden för underlåtenhet att sörja för återväxten efter verkställd afverkning, har ifrågasatts dels, såsom i Gotlands-lagen stadgas, bestämmelser om förbud för skogsegaren att nyttja sin öfriga skog för annat än husbehof, dels ock viten och vidtagande af de för återväxten erforderliga åtgärder på jordegarens bekostnad, då denne oaktadt påminnelse tredskas att fullgöra sin skyldighet i detta hänseende.» Den senare, af utskottet ifrågasatta åtgärden synes mig vara för sträng och lätt kunna vålla stora svårigheter vid lagens tillämpning. Den förstnämnda påföljden synes mig vara fullt tillräcklig och tillfyllest-

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

görande. Den har ju under en lång följd af år varit tillämpad på Gotland och der visat sig vara tillräckligt verksam, och att under sådant förhållande stadga strängare åtgärder, än som äro behöfliga, synes icke vara särdeles lämpligt.

Äfven är jag mycket tveksam, om kommunalnämnden, såsom utskottet antydt, kan vara fullt lämplig för verkställandet af kontrollen öfver lagens efterlefnad. Det var först ifrågasatt, att denna kontroll skulle utöfvas ensamt af skogstjenstemännen; men vid tanken på de stora kostnader, som detta skulle medföra, ansågs det icke vara möjligt.

Jag glömde nyss att beröra en annan af utskottet föreslagen påföljd vid underlåtenhet att skaffa återväxt. På sidan 26 ifrågasätter utskottet, att »staten skulle erkännas rätt i vissa fall att expropriera afverkad skogsmark, der jordegaren underlåtit hvad honom med afseende å skogens återväxt ålegat.» Jag förstår icke, huru detta skulle gå till. Man kan icke gerna tänka sig, att staten skulle på en större skogsmark expropriera här och hvar ett och annat årshygge, som blifvit utan återväxt, men låta marken för öfrigt förblifva i den enskilde egarens hand. Icke heller kan man väl i ett sådant fall som det nyssnämnda tillerkänna staten rätt att expropriera hela den skogbärande marken. Möjligen kunde ifrågasättas, att staten skulle tillerkännas rätt att expropriera sådan afverkad, kal skogsmark, som vid lagens trädande i kraft befunnes vara utan återväxt och å hvilken den enskilde icke mägtade åstadkomma sådan.

Då, såsom i förra årets utskottsbetänkande erinrades, erfarenheten såväl i Sverige som i andra länder visat, att hvarje lagstiftningsåtgärd i detta ämne, som icke vunnit understöd af allmänna meningen samt af skogsegarne sjelfva, varit föga verksam, och då allt för stränga åtgärder skulle verka hindrande för vinnande af ett sådant understöd och göra lagens tillämpning i många fall omöjlig, har jag velat framhålla dessa mina betänkligheter emot en del af utskottets motivering, men då jag är öfvertygad, att vid frågans allsidiga utredning äfven de af mig framhållna omständigheterna skola komma att tagas i betraktande, har jag intet annat yrkande att göra, än att kammaren ville bifalla utskottets förslag.

Herr Stephens: De svenska skogarne intaga en ytvidd af nära 30 millioner hektar. Exporten af skogsprodukter från Sverige uppgick 1894 till ett värde af 138,432,938 kronor, och om man dertill lägger exporten af jernhandteringen, som är baserad på skogens produkter, hvilken senare samma år uppgick i värde till nära 26 millioner kronor, uppgår således exporten i sin helhet af våra skogsprodukter med jern till 55 procent af hela vår export, som 1894 uppgick till 298,655,234 kronor. Af allt å statens jernvägar under 1894 fraktadt gods utgjorde skogsprodukterna 40 %. Då dertill kommer den stora mängd skogseffekter, som ingår i den inhemska förbrukningen, torde häraf synas, hvilken för vårt lands ekonomiska

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

utveckling vigtig plats våra skogars framtida bestånd intager. Att man under sådana förhållanden länge med bekymmer sett skogarnes afverkning pågå efter en norm, som med trygghet kan sägas öfverskrida deras återväxt och således slutligen kommer att leda till deras uttömmande, finner jag för min del helt naturligt. Att vidare skogsfrågan länge stått på dagordningen och mångfaldiga förslag inkommit, är ju också ett förhållande, som man kunnat vänta sig. Att en lösning icke kommit till stånd, kommer sig deraf, att denna stora fråga berör så många, olika och vigtiga intressen samt är beroende af de många olika förhållanden, som äro rådande i olika delar af vårt vidsträckta land. Vid innevarande riksdag hafva, såsom vi finna, icke mindre än fyra motionärer framstält förslag och sökt att på olika vägar komma till något resultat i frågan. Vid behandlingen af dessa motioner har utskottets majoritet kommit till den slutsatsen, att någon allmän, för hela landet gemensam lag rörande enskildes skogsvård icke står att finna, men allmänna grundsatser, som skulle kunna göras gällande för hela landet anser utskottet föreligga. En af dessa grundsatser är nemligen, att man bör sörja för, att den kalhuggna skogsmarken får ämnen, hvaraf skog kan uppstå. Detta kan naturligen icke ske på annat sätt, än att man drager försorg om att skogsmarken blir återbärande genom att den erhåller skogsplantor, vare sig genom naturens egen medverkan, derigenom att man lemnar fröträn, eller ock på mera konstlad väg genom sådd och plantering af skogsplantor. Man har derför ansett första vilkoret för skogarnes framtida bestånd vara det, att man sörjer för deras återväxt, men meningarna angående sättet för åstadkommande af en dylik hafva varit delade. Utskottet har då enat sig om att föreslå frågans öfverlemnande till Kongl. Maj:t för erhållande af utredning.

Af motionärerna hafva äfven andra förslag framkastats. Bland andra har herr af Burén föreslagit att genom bildande af länsallmänningar skaffa vårt land skydd för skogarne. Vid ett närmare betraktande af detta förslag, tror jag, att man snart skall finna, att det icke kommer att leda till det önskade resultatet. Då det hufvudsakligen är i mellersta och södra Sverige, som, dels till följd af der under längre tid befintliga bättre kommunikationer, dels till följd af den tätare befolkningen och i följd deraf större förbrukningen af skogsprodukter, skogarne företrädesvis blifvit öfver sin norm afverkade, så är det här allmänningar bäst skulle komma att behöfvas, i fall dylika allmänningar skulle finnas önskliga, och hvar man borde i första rummet söka att bilda sådana. Men, mine herrar, för att bilda allmänningar måste man också vara i tillfälle att få samlade skogskomplex i så stor vidd, att det kan löna sig att sköta dem. Men detta tror jag kommer att visa sig vara mycket svårt. Om man vidare tänker sig möjligheten att komma derhän att såsom allmänningar erhålla i medeltal för hvarje af Sveriges 2,388 landtkommuner 500 hektar skogsmark, skulle man, då de enskilda sko-

garne uppgå till mer än 22,300,000 hektar och allmänningarne i så fall att utgöra 1,200,000 hektar, hafva ernått ett så ringa resultat, att den väl vårdade skogen endast utgjorde $5^1/_2$ % af alla enskilda skogar, och den öfriga delen af desamma fortfarande fick skötas på samma sätt som förut varit brukligt.

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

Beträffande kostnaderna för dessa allmänningar finner jag af domänstyrelsens berättelse, att statens skogar i mellersta och södra Sverige äro upptaxerade till 120 kr. pr hektar. Om jag nu antager, att man skulle kunna köpa skogsmark till halfva detta pris eller 60 kr. per hektar, då marken naturligtvis vore till största del kalhuggen, skulle det för inköp af 1,200,000 hektar erfordras en summa af 72,000,000 kr., men då är denna mark till större delen kal, och för att beså denna mark, för att skaffa den återväxt, skulle åtgå ungefär 30,000,000 kr. Slutresultatet blir då, att man får lägga ut 100,000,000 kr. för att få 1,200,000 hektar skogbärande skogsmark med endast tillstymmelse till skog, med endast nya plantor, hvilka icke kunna komma att lemna någon inkomst förrän om ungefär 40 år. Hvad detta kapital skulle växa till med ränta på ränta på denna långa tid, har jag icke räknat ut, men hvilken stor summa detta kommer att blifva kunna herrarna föreställa sig. Att på den vägen söka åt landet bevara våra skogar tror jag vara mycket olämpligt. Jag tror, att den ringa skogsareal, som man på detta sätt skulle få under skogskultur, skulle komma att kosta ofantligt mycket mera, än den i verkligheten vore värd. Således kan jag för min del icke vara med om förslaget att genom bildande af allmänningar åstadkomma vård af de enskilda skogarne.

Hvad nu exportafgiften beträffar, som herr af Burén äfven har begärt, att vi skulle införa, så anser jag den både olämplig, orättvis och skadlig från alla de synpunkter, från hvilka jag kan betrakta den. Först och främst kommer den naturligtvis att fördyra våra trävaror och således inverka på vår export. Exportörerna måste konkurrera med andra länder, som icke hafva exportafgift, och således måste de naturligtvis antingen göra förlust eller också lägga denna förlust på skogsegarne. Troligt är, att förlusten kommer att delas af begge parterna. Jag vill endast nämna, huru känslig trämarknaden är. Det är icke mer än ett år sedan exportörerna af plank från Hvita Hafvet satte ner priset å desamma. De svenska exportörerna vägrade i början att följa med, men de tvungos slutligen. De måste slutligen sälja sina plank 10 shillings lägre till följd af konkurrensen. Således är det tydligt, att utländingen kommer icke att betala exportafgiften. Det blir nog vi sjelfva, vårt eget land, i främsta rummet jordegarne och skogsegarne, som få betala den. Huru kommer den då att fördelas på dessa skogsegare? Jo, bruksegare, som använda sin skog till kolning och jernproduktion, slippa att betala skatten. Äfven sådana pappersmassefabriker, som tillverka för inhemsk förbrukning, slippa att betala skatten. Deremot få alla, som direkt eller indirekt exportera skogseffekter,

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

betala skatt. Vidare alla de skogsegare, som vanvårdat eller sköflat och icke hafva sin skog i behåll, slippa att betala skatt, hvaremot de skogsegare, som varit måna om och skött sin skog och hafva tillgång på skog till export, få betala skatt för att återställa skogen hos de personer, som vanvårdat sin skog. Således finner jag den föreslagna exporttullen från alla sidor sedt orättvis och skadlig, hvarför jag icke kan vara med om densamma.

För öfrigt har det inom utskottet varit mycket tal om, på hvad vis man skulle kunna göra en skogslag effektiv. Ja, mina herrar, det är icke så lätt. Det är så många enskilda förhållanden och intressen, som härvidlag göra sig gällande. Men jag tror dock, att om det för den enskilde skogsegaren, som måste inse, att det är till hans egen nytta, att hans skogsmark blir produktiv, i en skogslag påbjudes, att han för framtida nytta måste vidtaga en så enkel åtgärd som att återså eller återplantera den afverkade marken, tror jag, att det blir mycket få fall, der så icke kommer att ske. Det har visserligen varit tal om inom utskottet, att tredskande skogsegares mark skulle exproprieras, men det har icke varit min mening. Jag har icke reserverat mig i denna punkt, men inom utskottet var jag af den åsigt, att en så radikal åtgärd icke borde vidtagas. Deremot anser jag, att det arbete, som nedlägges på skogsegarens mark för befordrande af hans eget intresse, får och bör han betala, i den händelse han icke sjelf vill verkställa detsamma.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Rettig: Talet om skyldighet för jordegaren att vårda sig om sin skog är icke nytt. Det talet har förts i vårt land under lång tid, sedan två à tre hundra år tillbaka. Jag vill icke påstå, att allting är väl beställdt. Jag kan gå in på, att det är behöfligt, att något göres, men jag kan icke vara med om att säga, att allting nu sköflas, och att ödeläggelsen nu är större än hvad den i forna tider var. Om jag tänker på denna skogssköfling och besinnar, huru man i forna tider brände stora sträckor skogsmark för nyodlingar, huru man högg hvilka träd som helst för kolning, stora timmer till ved och ståtliga mastträd till hustimmer, är förhållandet numera ett helt annat. Numera vet man, hvilken dyrbar egendom man har i skogen, och hvar och en söker förvalta den bättre än förut. Derför påstår jag, att sköflingen numera icke kan jemföras med den sköfling, som egde rum i forna tider. De nuvarande skogsegarne sköta ovilkorligen sina skogar mycket bättre än hvad som gjordes förr. Alla veta, hvilken dyrbar egendom de hafva i sin skog, och naturligtvis förvalta de den på bästa sätt. Ett och annat missbruk förekommer, en och annan sköter sin skog dåligt, men så är det i *alla* affärer. Ett landtbruk skötes mycket väl, gården bredvid skötes illa. Icke kan man derför säga, att landtbruket i allmänhet skötes dåligt.

Hvad som ovilkorligen är en förbättring för skogens vård är,

att afverkningskontrakten fått en annan natur, än de förut hade. Förut hade man rätt att upprätta afverkningskontrakt på 50 år, och vanligen var det sådana kontrakt, der afverkningsinnehafvaren hade rätt att taga »rubb och stubb». Nu är tiden fixerad till högst 20 år, och i de flesta fall innehålla de bestämmelse om hvilka dimensioner, som få tagas. Detta är ovilkorligen en förbättring mot hvad som var förut. Jag är i allmänhet emot alla undantagslagar, och jag vågar påstå, att detta är ett ingrepp i eganderätten, som jag icke kan erkänna. En person har en skog, som han sköter efter bästa förstånd. Han säljer af den till pappermasseved, eller han säljer af skogen till kolved eller till timmer; det vore i sanning underligt, om han icke skulle få taga från sin egendom och sälja det, som är mest renderande. Naturligtvis får han ej vansköta den så, att de klimatiska förhållandena lida deraf, men det är endast för sådant fall man bör lagstifta. Derest jag sköter min skog så, att jag försämrar förhållandena för mina grannar, då må lagen träda hindrande emellan, men är det endast för mig sjelf jag försämrar, så berör detta endast min egen rätt. Jag kan icke vara med om vare sig det ena eller det andra i det föreliggande förslaget. Jag skulle kunna yrka bifall till en del af utskottets förslag, nemligen i hvad det afser att hos Kongl. Maj:t anhålla om *utredning* i denna sak, men jag kan icke vara med om att, såsom utskottet ifrågasatt, gå in på herrar Wallins och Hammarskjölds i ämnet väckta motioner i fråga om en återväxtlag. Jag skulle kunna vara med om att påyrka en skrifvelse till Kongl. Maj:t utan hänvisning till motionerna, men då något sådant förslag icke föreligger, yrkar jag rent afslag.

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

Herr Treffenberg: Kammaren erinrar sig säkert den väldiga ansats jag gjorde för två år sedan för att få utredningen af skogsfrågan öfverlemnad åt en komité, d. v. s. skogsfrågan *i sin helhet,* ty den omfattar icke endast de enskilda skogarne, såsom utskottets utlåtande här gör och äfven motionerna, utan äfven statens skogar. Herrarne erinra sig också den snöpliga utgång denna fråga fick. Derför beslöt jag mig för i fjol, då frågan återupptogs af åtskilliga motionärer, att tiga, och detta helt enkelt derför, att min öfvertygelse var då, att skogssköflingen ingalunda inom det öfre Norrland, hvarest den icke finnes eller ens kan finnas, utan i öfriga delar af landet måste fortgå ännu någon tid, för att man rigtigt i Riksdagen måtte lära känna behofvet af en utredning af denna omfattande fråga. Jag kanske borde hafva tegat äfven nu och tagit den omständigheten med i beräkning, att jag till följd af mina kända slägtförbindelser med norrländska »träpatroner» möjligen är soupçonné d'être suspect, men saken är den, att mitt mod har stigit, derför att jag märker på motionerna och äfven på detta utlåtande, att rymden börjar ljusna, och att man börjar närma sig det håll, ditåt jag vill. Det är derför jag vill yttra några ord. Det blir

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

dock icke *några*, utan kanske allt för många, men frågan är så vigtig, att kammaren torde ursäkta, om jag blir något utförlig. Jag lofvar likväl på förhand att icke blifva *så* lång som för två år sedan.

Jag börjar med att göra ett par anmärkningar med afseende på motionerna och först beträffande herr Hammarskjölds motion. Det är egentligen derför, att utskottet åberopat denna motion i sin kläm och med anledning af densamma gjort sin hemställan om skrifvelse i ämnet. Det är nemligen här i motionen en passus, som behöfver berigtigas, icke direkt af mig sjelf, utan genom mig af en verkligt vetenskapligt bildad fackman, helt visst en af de mest kompetenta af alla att bedöma hit hörande frågor. Jag skickade till honom detta betänkande, af hvilket man finner, att herr Hammarskjöld uppstält den grundsatsen, på hvilken den nya skogslagstiftningen skulle byggas, att

»der skog blifvit afverkad antingen genom fullständig kalhuggning eller genom utglesning, så att den naturliga återväxten genom sjelfsådd syntes omöjliggjord eller otillfredsställande, borde skogsegaren afrödja marken, befria den från ris, grenar, buskar och dylikt och derefter beså eller plantera densamma med lämpliga trädslag».

Mot detta anmärkte min man, att denna regim icke passar för alla skogar, nemligen icke för de s. k. *torra*, der den metoden är oanvändbar, enär riset der icke får föras bort, utan måste qvarligga för att beskugga marken.

Herr af Buréns motion skall jag nu bedja att något litet få beröra. Han yttrar der, bland annat, att »det är fara på färde för den s. k. fjellgränsen; erfarenheten har visat för Norrland, att fjellgränsen efter skogsafverkningar der flyttar ned åt bygden». Detta, mina herrar, är dock en sanning med modifikation. Det gäller icke om *granskogen*. Visserligen har det visat sig, att tallskogen möjligen har tendens att mer och mer flytta nedåt landet, men det är så långt ifrån att gälla om granskogen, att den fast hellre visar benägenhet till att skrida upp mot fjellen. Det är åtminstone icke ännu *bevisadt*, att tallskogen går nedåt, men om granen är man alldeles viss, att den har tendens att sträcka sig uppåt. Det är således icke, enligt min tanke, för att vinna det mål, som herr af Burén nämnt, som åtgärder böra vidtagas, utan helt enkelt derför, att nedanför liggande skogar måste *skyddas*, och det vore sålunda önskvärdt, om staten inköpte allt hvad som icke redan innehafves ofvanför kulturgränsen för att bilda sammanhängande skogsband till skydd för nedanför belägna skogar. Men inköp af skogsmark kostar penningar, anmärker herr af Burén och erinrar, att när man slutat sälja de mindre statsdomänerna, så skulle källan till inkomster för statsverket utsina; men herr af Burén glömmer, att vi hafva så omätligt stora tillgångar i statens skogsegendomar, och att det endast gäller att taga vara på dem, både för att utvidga området,

inom hvilket skyddsskogar böra bildas, och inköpa annan behöflig skogsmark. Det är derför beklagligt, att de afgifna motionerna icke afse jemväl de publika skogarne, men jag hoppas, att om Riksdagen bifaller utskottets hemställan och Kongl. Maj:t tillsätter en komité för att utreda frågan om lagstiftning rörande de enskilda skogarne, komitén sedermera erhåller utvidgad befogenhet, så vida Riksdagen derom gör framställning.

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

Herr af Burén tycks vidare hafva den åsigten, att det är nödvändigt att koncentrera nästan alla skogar i statens hand till förekommande af skogsköfling. Jag får då säga, att efter mitt förmenande vore detta rakt detsamma som att dödsdöma all träindustri. Huru tro herrarne, att det skulle gå, om staten blefve egare till alla skogar i Norrland? Hela träindustrien skulle undermineras och ramla i samma stund den drabbades af ogynsamma konjunkturer. Skall träindustrien kunna lefva här i landet, måste den grundas på stora privata skogskomplexer, eller sågverk med egna skogar.

Herr af Burén anmärker äfven, »att den privatiserande egennyttan alltid finner det förenligt med sin ekonomiska fördel att realisera skogskapitalet i penningar i stället för att endast taga räntan af detta kapital».

För tusende och första gången vill jag då konstatera, till tjenst icke blott för kammaren, utan för pressen och den stora allmänheten, att skogsköfling för närvarande *icke kan* ega rum i hela öfre Norrland, ty det är omöjliggjordt genom dimensionslagarne, som gälla för kustlanden, och genom lappmarkslagen, som gäller för Lappland. Det bevisar en ytterlig okunnighet att påstå något annat. Det är endast inom Vesternorrland och Jemtland som skogsköflingen pågått, i Jemtland dock icke genom svenskar, utan genom norrmän och skottar.

Jag får tillfälle att beröra några andra delar af herr af Buréns motion i sammanhang med den granskning, jag nu skall tillåta mig af utskottets betänkande.

Herrarne minnas det öde, herr Hammarskjölds motion undergick förra gången. Den afstyrktes af lagutskottet, men bifölls af Andra Kammaren, som önskade en skrifvelse i den rigtning herr Hammarskjöld föreslagit. Första Kammaren afslog den, så vidt man kan inhemta af diskussionsprotokollet, emedan kammaren ansåg, att frågan icke var tillräckligt utredd. Sedermera, och med anledning deraf att Jemtlands läns landsting ingått till Kongl. Maj:t med begäran att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägende frågan om åvägabringande af en dimensionslag icke blott för Jemtlands utan äfven för Vesternorrlands och Gefleborgs län, afgaf, såsom vi veta, i fjol domänstyrelsen ett yttrande, i hvilket domänstyrelsen afböjde förslaget, enär en dimensionslag icke vore tillrådlig, derför att den omöjliggjorde en rationel skogsvård. Sjelf utarbetade deremot domänstyrelsen ett förslag till lagstiftning rörande de enskilda skogarne, innefattande två hufvudpunkter, den ena angående åtgärder till före-

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

kommande af förödelse af ungskog och den andra angående exportafgift för trävaror. Sedermera hafva från landsting och länsstyrelser yttranden häröfver infordrats och inkommit till Kongl. Maj:t med undantag för Jönköpings landsting, som begärt och fått tillstånd att dröja med sitt utlåtande, samt Elfsborgs läns landsting och styrelse, och utskottet har nu upprättat ett sammandrag af domänstyrelsens förslag och de deröfver afgifna yttranden, hvilka synas utskottet gifva en fullständig och mångsidig belysning af ämnet, och som äro af synnerligt intresse, enär i dem finnas uttalade de åsigter och önskningar, som i landets olika delar äro rådande i frågan om lagstiftningens ingripande till befrämjande af den enskilda skogshushållningen. Ja, det är sant, men jag hade, långt innan detta betänkande föll i min hand, under hösten varit i tillfälle att taga kännedom om de flesta af dessa utlåtanden, och jag fick det intrycket vid granskning af desamma, att de visserligen, såsom utskottet säger, innefatta »en fullständig och mångsidig belysning af ifrågavarande ämne», men tillika, att dessa utlåtanden skifta i alla regnbågens färger, och att der knappast finnes enighet mer än i en enda punkt, nemligen i det nästan gemensamma ogillandet af domänstyrelsens förslag. Derom voro visserligen de flesta ense, men lika oense voro länsstyrelserna och landstingen sins emellan. Att detta icke är blott prat af mig, vill jag konstatera genom att erinra derom, *att* under det somliga anse statens ingripande vara en rättskränkning, anse andra ett sådant ingripande vara absolut nödvändigt, om man skall få bugt på skogssköflingen; *att* under det somliga förmena att, om lagen skall göra nytta, den måste omfatta hela riket, så säga andra, att, såsom vi nyss hört en talare här påstå, vi måste hafva en särskild lagstiftning för hvarje del af riket; *att,* under det att domänstyrelsen förkastar successiv afverkning enligt dimensionslag, andra deremot anse en sådan lagbunden afverkning vara bäst egnad att skydda vissa skogstyper och lemna största afkastningen; *att* under det domänstyrelsen yrkar på successiv afverkning enligt ålderslag, så hafva de allra flesta varit enhälliga i sin åsigt om, särskildt för Norrland, det absolut opraktiska i en ålderslag, som förutsätter att man skall gå och borra i hvarje träd för att få reda på årsringarne; *att,* under det att somliga länsstyrelser och landsting anse en återväxtlag utan inskränkning i afverkningsrätten tillräcklig, andra åter hålla före, att en sådan lag icke hindrar en öfverdrifven afverkning; *att,* under det att domänstyrelsen vill, att de kommunala myndigheterna skola öfvervaka efterlefnaden af lagen, andra yrka att denna skyldighet bör tillkomma publika tjenstemän; samt *att,* under det att domänstyrelsen föreslår exportafgift på trävaror, så anses af andra en sådan afgift orättvis och olämplig, dervid särskildt den hufvudanmärkning framhålles, att, om afgiften sättes hög, den kan alldeles motverka en rationel skogsvård, emedan följden deraf skulle blifva, att den sämsta skogen, som borde borttagas, finge stå qvar, derför att den icke

kunde bära exporttullen. Slutligen uttalas i alla dessa utlåtanden en mängd stridiga omdömen om hushållningsplaner, skogskultur m. m. Summa summarum — jag återkommer till detta —, att det är rakt omöjligt att af dessa utlåtanden från länsstyrelser och landsting komma till annat resultat, än att de äro ense derom, att *något* måste göras, men *hvad* som bör göras, derom äro alla oense.

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

Här har nu utskottet upptagit en mycket vigtig fråga, den om den omnämnda exportafgiften. Utskottet gillar icke en sådan afgift, och det undrar jag icke på. Det är så många betänkligheter, som resa sig emot densamma, och vi hafva äfven i dag hört, att man anser den orättvis och olämplig på flera sätt. För min del får jag dock säga, att jag, trots de stora betänkligheter, som framhållits gent emot de fördelar, som man, under vissa förutsättningar, skulle kunna vinna af en sådan afgift, icke ställer mig absolut afvisande emot en bestämmelse i sådant syfte, under förutsättning att afgiften icke får vara för högt tilltagen, enär, utom det att i sådant fall, såsom redan blifvit sagdt, de dåliga träden icke blifva borttagna, dertill kommer en annan olägenhet, nemligen att de mindre och kanske äfven medelstora sågverken skulle krossas, i den händelse man satte exportafgiften så hög, som det varit i fråga, eller till 30 öre per kubikmeter. En moderat exporttull deremot skulle jag, för min del, ingenting hafva emot, och jag har en mycket säker anledning att tro, att jag icke är ensam om den meningen, att äfven dessa hatade »träpatroner i Norrland» icke skulle motsätta sig densamma, under förutsättning, att de genom tullen inflytande medlen komme att på ett fullt tillfredsställande sätt användas. Huru det skall ske, ber jag att nu få nämna.

Jag vill för detta ändamål påminna derom, att för omkring 14 dagar sedan hölls ett möte på Hôtel Continental W- 6, der säkerligen åtskilliga af kammarens ledamöter voro närvarande. På detta möte behandlades skogsfrågan af lektor Lundström vid Ultuna landtbruksinstitut. Derunder ansåg han sig också böra uttala sig i den mycket omtvistade frågan om en dimensionslag. Emedan en sådan lag på många håll blifvit så misskrediterad af det skäl, att, då man talar om en dimensionslag, man dermed aldrig vill förstå annat än den, som nu tillämpas i Norr- och Vesterbotten, så var det för honom angeläget att låta publiken veta, att han icke gillade en så beskaffad dimensionslag, utan med mycket stora modifikationer. Han nämnde då först, att hufvudändamålet med en rätt afpassad dimensionslag vore att skydda de fullt växtliga träden, så att de finge qvarstå under tiden för den lifligaste tillväxten, hvilket för skogsegaren medförde icke förlust, utan tvärtom en ekonomisk vinst. Vidare amärkte doktor Lundström, att med dimensionslagens införande måste följa äfven inrättande af en ny institution, eller anställandet af så kallade skogsingeniörer, som skulle hafva den tredubbla uppgiften, att dels kontrollera efterlefnaden af de föreskrifter, som dimensionslagen innehölle, dels verkställa utsyning af skadade

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

och oväxtliga samt för gallring tjenliga träd, och dels slutligen att undervisa befolkningen i skogsvård.

Det är nu gifvet, att om en ny sådan tjenstemannacorps komme att inrättas, så skulle detta medföra betydande kostnader, helst som antalet tjenstemän måste blifva ganska stort. Om nu — och jag ber att här få återkomma till hvad jag nyss åsyftade — exportafgiften sättes till f. ex. 5 à 10 öre per kubikmeter, så skulle en sådan tull inbringa i förra fallet omkring 250,000 kronor och i senare fallet omkring 500,000 kronor. Om vidare dessa medel finge ingå till statskassan, så skulle man dermed mycket väl kunna aflöna ett tillräckligt stort antal skogsingeniörer för att fullgöra dessa tre af mig nu nämnda funktioner. Detta vore af helt annat värde än det man vunne genom förslaget att använda dessa inkomster till inköp af skogsmarker.

Herrar motståndare till dimensionslagen göra vanligen icke mindre än 6 särskilda invändningar emot denna lag, hvilka jag skall antyda. Man invänder sålunda emot dimensionslagen: *att* den hindrar borttagande af sämre småträd, *att* den hindrar kalhuggning, der sådan är nödvändig, *att* den omöjliggör trakthuggning, *att* den hjelper granen att utträngа tallen, *att* den icke tillgodoser återväxten och *att* den åstadkommer en qvantitativ minskning i virkesproduktionen.

Jag har här i min hand en promemoria, tillgänglig för en hvar och upptagande alla dessa anmärkningar med en vederläggning af desamma, grundad på lektor Lundströms auktoritet, men jag skall icke upptaga kammarens tid med att ingå i några detaljerade redogörelser härför. Slutanmärkningen i promemorian är den, att lika väl som hvarken en återväxtlag eller en fridlysningslag duger utan tilläggsbestämmelser, lika litet duger en dimensionslag utan enahanda bestämmelser; men om med en dimensionslag man från tillämpningen deraf undantager oväxtlig, skadad och gallringsskog, kulturskogar och till trakthuggning indelade skogar, så lärer icke någon nämnvärd invändning kunna göras emot en sådan lag.

Jag skall nu be att få beröra en vigtig sida af denna fråga, om hvilken skiljaktiga meningar råda. Man har nemligen sagt, att det skulle vara omöjligt att åstadkomma en för hela riket lämplig skogslag. Den måste vara partiel och afpassad efter de olika orternas behof. Starkast framhölls detta nyss af reservanten herr Olander, som ville att man skulle vänta, till dess landstingen taga initiativ för att få denna skogsfråga för hvarje särskildt län afgjord. Men det kan icke nog ofta erinras derom, att i samma mån som man genom dessa partiella dimensionslagar — Norr- och Vesterbottens-lagen och delvis äfven Gotlands-lagen — inskränker det område, der afverkningsrätten är fri, så är det ju påtagligt, att just dessa områden, som bäst behöfva skyddas, skola komma att mest utsättas för skogsskofling, under förutsättning, att köplusten utomlands är densamma som förut. Det har också visat sig, att under det Norrbottens-lagen ensam gälde, högg man friskt undan med

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

sparrar, pitprops och dylikt i Vesterbotten, men sedan dimensionslagen blef utsträckt äfven till Vesterbotten, har skogssköflingen i Vesternorrlands län antagit stora dimensioner. Också ligger det i sakens natur, att om nu en dimensionslag införes i Vesternorrland och Jemtland, så kommer behofvet på utrikes ort af smäckrare virke att tillgodoses uteslutande på södra och mellersta Sveriges bekostnad, hvilket ju vore en synnerligen olycklig vändning. Derför måste det vara en mycket rigtig tanke, utskottet framhållit, då det betonat vigten af att man söker åstadkomma en lag gemensam för hela riket och upptagande vissa hufvudgrunder, lika för alla delar deraf, men i detaljerna afpassad efter de särskilda orternas behof.

Det torde nu tillåtas mig att få tillägga ett par anmärkningar. Såsom herrarne sett, är detta betänkande åtföljdt af flere reservationer, afgifna af herr Ölander, hvars mening jag förut angifvit, och vidare af herrar af Burén, Bruzelius och Fredholm, hvilkas åsigter mest tilltala mig, emedan de pointera, att frågans utredning bör öfverlemnas till en komité. Jag ber eder, mine herrar, tänka på denna sak. För herr finansministern bör det väl icke vara förenadt med synnerligen mycket bryderi att, så länge statsverkets inkomster flyta så rikligt som under senare år varit fallet, åstadkomma jemnvigt i debet och kredit i budgeten, men man bör besinna hvad denne embetsman i öfrigt har att göra, då, förutom alla de löpande ärendena, på hans skuldror hvila tre stora ännu olösta frågor, bankfrågan, bevillningsfrågan och skogsfrågan, och säkerligen åtskilliga andra vigtiga frågor, fastän jag nu icke erinrar mig dem. Sant är visserligen, att genom det beslut, kammaren i går fattade, bankfrågan något lossnat, men vi veta, att det finnes stora och vigtiga delar af densamma, som ännu äro oafgjorda. Hvad åter bevillningsfrågan beträffar, så torde herrarne erinra sig, att det varit två komitéer, som under ett par år sönderslitit hvarandra, så att det icke är möjligt för någon, att kunna i dessa olika komité-betänkanden utfinna några sammanhållande grundtankar. Huru skall det då vara möjligt för chefen för finansdepartementet, att under sådana förhållanden, framlägga ett förslag till ordnande af denna ytterst svårlösta fråga, så att Riksdagen skall komma att blifva nöjd dermed. Jag kan icke nog förarga mig på mig sjelf, att då för någon tid sedan här förevar en i Andra Kammaren väckt, men af bevillningsutskottet afstyrkt motion, hvilken gifvit herr Fredholm anledning att i en reservation yrka på tillsättande af en tredje komité för ytterligare utredning af bevillningsfrågan, — jag kan icke nog förarga mig, säger jag, öfver att jag då satt och pratade der borta i hörnet och lät klubban falla, innan jag hann begära ordet för att biträda reservationen, då jag nemligen anser det omöjligt att få bevillningsfrågan på det klara utan en ny komité. Den tredje stora olösta frågan var, som jag nämnde, den nu föreliggande skogsfrågan, och herrarne hafva nyss hört huru stridiga meningarna i denna fråga äro inom landstingen, mellan hvilka finansministern har att skilja.

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

Men det finnes en gräns för den menskliga förmågan. Skall man kunna begära att regeringen skall verkställa utredningen af denna fråga utan hjelp af sakkunniga personer?

Lika vigtigt dock som det är, att för denna fråga få en komité nedsatt, lika vigtigt är det, att denna komités *sammansättning* blir sådan, att alla med frågan förenade hvar för sig vigtiga intressen blifva behörigen tillgodosedda. I en sådan komité böra sitta representanter för statens, för den enskilde skogsegarens, för den hithörande administrationens, för de träkonsumerande industriernas, för handelns, för vetenskapens och för den allmänna och kommunallagstiftningens intressen. Då först kan det blifva någonting utaf. Eljest blir, enligt min tanke, denna komités verksamhet mer eller mindre fruktlös.

Utom den här af utskottet omnämnda uppgiften för en särskild komités verksamhet, vore det väl icke för mycket begärdt, att i ett träexporterande land, sådant som vårt, hvarest värdet af trävaruexporten uppgår till hälften af värdet utaf hela rikets export, en skogskomité förberedde inrättande af en skogsbiologisk försöksstation. En sådan privat anstalt finnes, såsom bekant, endast i Vesternorrlands län, och den station, som der finnes, kan man säga är endast ett embryo till en sådan. Statens station skulle hafva till ändamål att undersöka skogarnes produktionsförmåga, deras lefnadsförhållanden och de olika skogsbrukssätten m. m. För behofvet af en sådan anstalt vittnar mera än annat de misslyckade skogskulturerna och de olämpliga afverkningssätten öfver allt i landet.

Jag skall nu till slut be att kammaren icke dömer mig för hårdt, derför att jag upptagit kammarens tid så mycket, men min ursäkt må ju vara, att vi här hafva att göra med en af de allra vigtigaste frågor, i hvilken man måste söka att någonsin komma till ett resultat. Jag anhåller att få yrka bifall till den af herrar af Burén, Bruzelius och Fredholm afgifna reservation, under förhoppning, att, om en komité blifver tillsatt, Kongl. Maj:t gifver denna komité utvidgad befogenhet att sysselsätta sig äfven med de publika skogarne, eller ock att Riksdagen gör en framställning i sådant syfte.

Herr vice talmannen, som öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 på aftonen.

Herr Tamm, Hugo: Jag tror icke att det är skäl, att vi gå in i en lång diskussion om skogens vård och förvaltning och framlägga våra individuella åsigter i denna skogsfråga, hvilka måste till en viss grad vara ofantligt divergerande på grund af de speciella förhållanden, som hvar och en känner inom sin ort, och efter hvilka han naturligtvis dömer.

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

Enligt min tanke har denna fråga kommit i opinionen så väl inom denna kammare som inom medkammaren derhän, att Riksdagen nu önskar, att, så vidt möjligt är, en utredning uti ärendet skall ske och att de åtgärder, som äro möjliga att vidtaga för att motverka misshushållningen med våra skogar och föranleda en bättre vård af den enskildes skog, också blifva vidtagna.

Det är således, enligt min åsigt, endast det, som i dag gäller, att finna en form för den skrifvelse, i hvilken Riksdagen på öfligt sätt vill för Kongl. Maj:t framställa denna sin önskan.

Hvad denna skrifvelses innehåll beträffar, tror jag att den bör ställas i så allmänna ordalag som möjligt och så omfatta de olika meningarna, att vi skogsvänner icke redan från början slita sönder oss genom denna skrifvelsefråga. Vi lära här icke kunna utreda den, utan den bör gå genom Kongl. Maj:t och genom en mera koncentrerad församling än den vi här representera.

Hvad de olika förslagen angår, så har jag förut en gång uttalat, att jag icke har synnerligt förtroende till någon verklig förbättring eller verklig vård af skogen, så länge den är i enskild hand. Jag har således en afgjord sympati för, och anser det vara det enda möjliga för att skogen skall få en verkligt bättre skötsel, att den kommer i statens händer. Dervid måste jag medgifva, att på så sätt ofantligt små arealer blifva räddade, att det är ett långsamt arbete och att man icke kan låta kon dö, medan gräset växer. Nu är emellertid opinionen allmänt för, att det skall vidtagas åtgärder för de enskilda skogarnes bevarande och vård. Här har yrkats på en dimensionslag och på återväxtlag och på fridlysningslag m. m., m. m. Men jag tror dock, att vi måste i denna stund släppa hvar och en sina individuella åsigter och förena oss om den skrifvelse, som nu är föreslagen, men deri innesluta så många som möjligt af dessa åsigter.

Vi kunna ingalunda gå så långt, att vi säga, att vi vilja hafva en allt för omfattande utredning i skogsfrågan, ty vi hafva icke rätt att gå längre än motionerna sträcka sig, som äro föremål för behandling. Således anser jag, att, för att få den största utsträckning för en undersökning genom Kongl. Maj:t, man icke bör inskränka sig till en eller två af motionerna, utan att man bör, om jag så må säga, stoppa dem alla i en påse och säga, att med anledning af dessa förslag lemnas hela frågan till utredning. Jag försäkrar eder, mine herrar, att de, som hålla på en återväxtlag, komma att möta motstånd af norrländingarne, då denna lag icke passar för Norrland, och då norrländingarne komma med sina önskningsmål, äro de icke tillämpliga eller passa för södra Sverige. Skola vi få denna fråga framåt, böra vi icke bryta sönder densamma. Det är på denna grund jag, för min del, skulle önska att man i denna skrifvelse visade, att man ville taga, så långt omständigheterna medgifva, alla motionerna i denna fråga såsom en anledning att skrifva till Kongl. Maj:t.

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

Dessutom vill jag säga, att tager man saken på detta sätt, så hafva de, som önska denna speciallag, som ligger innesluten i utskottets betänkande, nemligen återväxtlagen, fått in sina åsigter under behandling och böra icke vara missbelåtna dermed. Hvarför jag är rädd att taga den föreslagna skrifvelsen är, såsom en af utskottets ledamöter också sade, att man i denna skrifvelse önskar få fram grundsatserna för en skogslagstiftning, gemensam för hela vårt land. Detta går emellertid icke för sig och träffar icke alls den norrländska misshushållningen, och har ingen betydelse för denna. Jag är icke så mycket med om utskottets skrifvelse på den grund, att jag ville hafva den så vid som möjligt. Men utskottets skrifvelse har en ofantlig fördel derutinnan, att den pekar på det, enligt min tanke, enda möjliga sättet, att få en lösning på denna fråga, och den går i den rigtning, som jägmästaren Bremberg angaf. Jag tror icke heller, att det är möjligt att hitta på någon gemensam lag för hela riket, utan man måste gå till väga på det vis, att Kongl. Maj:t får tillsätta en komité för norra och en komité för södra Sverige, och jag tror att dessa komitéer måste i de olika länen, på lämpliga ställen, med sig adjungera personer och, på det engelska sättet, inhemta yttranden i frågan af så väl allmogen som såverksegarne och sakkunniga personer i orten. Med ett ord, denna komité måste blifva en rörlig komité inom det distrikt, der den finnes, och som samarbetar med landstingen inom detta sitt distrikt.

Jag är öfvertygad om, att Kongl. Maj:t kommer att gå den vägen, emedan jag icke kan se någon annan väg, som man kan gå. Det synes mig, som om den af jägmästaren Bremberg framstälda tanken skulle kunna komma fullt fram, om man i slutet af reservationen instucke några ord ifrån utskottets kläm. Jag får då hemställa till herr vice talmannen om proposition på, att Första Kammaren behagade besluta: »att — — —, *med anledning af dessa olika motioner*, Riksdagen må besluta, att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville tillsätta en komité af sakkunnige män för att utreda, hvilka åtgärder lämpligen kunna vidtagas för vinnande af en tillfredsställande vård af de enskilda skogarne och derefter framlägga de förslag, hvartill denna utredning, med hänsyn till de inom de olika landstingen rådande särskilda förhållandena, gifver anledning.»

Jag tror, att, om man tager denna skrifvelse så vidsträckt, som det är möjligt med de motioner, som nu föreligga, det blir den bästa och säkraste lösning, som vi vid denna riksdag kunna gifva åt denna ofantligt svårlösta fråga. Jag ser icke något annat sätt för dess lösning än att Kongl. Maj:t får samverka med personer inom de olika orterna för att på detta sätt komma till ett resultat.

Herr Nyström, Carl: Det måste för hvar och en vara glädjande att höra det nit för denna stora sak, som gått igenom de sista anförandena, och det är icke annat än ett godt förebud för sakens

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

framgång. — När nu herr Tamm, såsom jag tror med allt skäl, ville stoppa alla motionerna i en påse för att de skulle röna vederbörlig uppmärksamhet, skulle jag verkligen vilja bedja, att i en liten ytterficka på påsen få sticka in någonting annat, nemligen en förhoppning eller kanske rent af en vördsam anhållan till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, att, när denna riksvigtiga sak kommer under behandling, han måtte gifva en välvillig pröfning åt ett förslag — ingalunda okändt för regeringen för resten —, utarbetadt af sakkunnige män och som afser inrättande af en försöksstation, hvarom herr Treffenberg också nämnde, i syfte att utreda en del problem, som stå i nära och ytterst vigtigt samband med skogsfrågan. Sådana problem äro till exempel frågan om skogsträdens sjukdomar, om hvilka vi sannerligen veta ganska litet, hvilket hvar och en kan erfara, om han försöker fråga sig fram i den vägen. Vidare frågan om våra skogars lifs- och växtvilkor, om hvilka arter som skola införas, i hvilket afseende otroligt mycket syndats i vårt land, och mångfaldiga andra sådana problem. Utan dessa undersökningar blefve det arbete, för hvilket man nu nitälskar, utan tvifvel vacklande och famlande och osäkert, och man skulle icke komma dit man ville komma i sina bemödanden att vidmagthålla och öka skogstillgången i vårt land.

Jag har naturligtvis intet yrkande att göra, men jag har velat gifva uttryck åt en förhoppning och ett önskemål.

Herr Rodhe: Då jag är en af våra skogars hängifne vänner, som under många år sörjt och klagat öfver att de blifva allt glesare i vårt förr så skogrika land, och under många år längtat och trängtat efter att vi skulle få till stånd ett lagligt skydd för dem, har jag icke kunnat annat än glädja mig öfver, att det börjar se ut, som om nu omsider insigten om behöfligheten af en sådan lag skulle genombryta de hinder, som hittils rest sig upp mot densamma, och som om vi skulle kunna hoppas, att inom en icke aflägsen framtid få till stånd en sådan lag eller rättare lagar, ty att olika bestämmelser måste göras gällande för olika delar af landet, torde vara allmänt erkändt. Jag knyter detta hopp till länsstyrelsernas och landstingens utlåtanden, hvilka, huru olikartade de än sins emellan äro, dock i allmänhet vitsorda nödvändigheten af lagstiftningens ingripande. Jag knyter detta hopp också till utskottets förslag, åt hvilket jag af fullaste hjerta önskar framgång. Man har invändt, att man bör öfverlemna åt landstingen sjelfva att begära ett skydd för skogen inom de olika landstingsområdena. Skall man det göra, fruktar jag, att det kommer att dröja ännu länge, innan vi få till stånd en skogslag. Erfarenheten torde hafva gifvit vid handen, att det är mycket svårt att inom landstingen få till stånd ett beslut, som innefattar en begäran om en skogslag. Och hvad behöfs detta nu, då landstingen i allmänhet hafva förklarat, att en skogslag är nödvändig? Det är

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

väl icke rådligt att försumma eller uppskjuta hvad som är nödvändigt.

Man har vidare invändt, att ett ingrepp af lagstiftningen skulle vara ett kränkande af eganderätten; om en enskild person skadar sin egen välfärd, förderfvar sin egendom genom att sköfla skogen, låt det vara hans ensak, säger man. Ja, men om ett sådant tillvägagående medför ett skadande af det allmänna, eftersom skogen är icke blott en härlig prydnad för vår natur, utan äfven vilkor rent af för beboeligheten uppe i den höga norden, åtminstone vilkor för bevarandet och utvecklingen af jordens kultur i vårt land, öfver hufvud vilkor för bevarandet och främjandet af vår ekonomiska välfärd, månne det icke då kan vara berättigadt att lagstifta till förmån för skogen?

Herr vice talman, jag beder att få yrka bifall till utskottets förslag, men vill dock hafva tillagdt, att, om den modifiering deraf, som herr Tamm föreslagit, skulle vinna större tillslutning i kammaren, jag icke skall hafva något emot att sluta mig till densamma.

Herr Rudebeck: De flesta talare, som yttrat sig, hafva uttalat sympatier för utskottets tillvägagående i denna fråga, hvilket ju är en tillfredsställelse för dem, som tillhört utskottet, och ej minst för mig, som haft äran leda utskottets förhandlingar. Den hufvudsakliga erinring, som blifvit gjord mot utskottets hemställan, är, att det skulle hafva varit bättre att öfverlemna frågan i större vidd till Kongl. Maj:ts pröfning, än utskottet gjort. Men jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att då i två af de väckta motionerna särskildt yrkats på bildande af allmänningskogar och att detta skulle ske genom exportafgifter, det var utskottets ovilkorliga skyldighet att taga denna fråga under särskildt bedömande, och vid detta bedömande blef utskottets majoritet enig derom, att bildandet af allmänningskogar, om ock önskvärdt, dock ur många synpunkter icke kunde låta sig genomföras. Detta likasom skälen derför äro af den ledamot af utskottet, som i början af dagens diskussion yttrade sig i frågan, framhållna. Vidare vill jag bemärka, att detta motionärernas förslag om bildande af allmänningskogar, hvilar derpå, att Riksdagen skall besluta exportafgifter. Ty det är under förutsättning, att sådana komma till stånd, som allmänningskogar skulle anskaffas och inköpas. Då utskottet bedömde frågan om exportafgifter, tog utskottet hänsyn till de utlåtanden, som af Kongl. Maj:ts befallningshafvande och landstingen afgifvits öfver domänstyrelsens förslag. Och den som granskar dessa utlåtanden angående lämpligheten af exportafgifter, finner att ej mindre än 15 landsting och 14 länsstyrelser hafva helt och hållet afstyrkt förslaget om dylika afgifter. Vid sådant förhållande kunde, synes det mig, utskottet icke, såsom en talare yttrat, stoppa helt enkelt denna fråga med i säcken och öfverlemna den till blifvande pröfning, utan borde utskottet egna

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

den en särskild pröfning och äfven ett särskildt uttalande. De skäl, som uti dessa länsstyrelsers och landstings utlåtanden härutinnan anförts, voro enligt utskottets mening betydande och tungt vägande, hvadan utskottet med stöd af dessa skäl ansåg sig icke kunna tillstyrka Riksdagen att acceptera förslaget om exportafgifter, och deraf följde, att denna fråga icke kunde inrymmas under den skrifvelse till Kongl. Maj:t utskottet ville hos Riksdagen förorda. Med denna fråga sammanhänger, såsom jag förut sagt, förslaget om allmänningskogar, hvilket på den grunden äfven blef undantaget från skrifvelseförslaget. Om emellertid nu kammaren beslutar och Riksdagen aflåter en skrifvelse till Kongl. Maj:t i det syfte, som reservanterna, herrar af Burén, Bruzelius och Fredholm önska, så accepteras dermed af kammaren äfven tanken på allmänningskogars bildande och exportafgifters bestämmande. Ett ytterligare skäl, hvarför utskottet, med dess uppfattning om dessa båda frågor, ansåg angeläget att de afskildes från de öfriga skogsfrågorna, var utskottets önskan, att dessa senare skulle vinna en så snar lösning som möjligt och att man derför icke skulle framlägga till bedömande andra än dem, om hvilka man var ense, att de borde upptagas. Af dessa skäl håller jag fortfarande före, att genom utskottets förslag bättre än genom reservanternas vinnes det afsedda målet.

Vidare beder jag att få fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att då utskottet icke begagnat orden »tillsätta en komité», orsaken dertill är den, att utskottet ansåg uppenbart vara, att, om Kongl. Maj:t fann, att för frågans utredning en särskild komité eller tillkallande af sakkunnige erfordras, Kongl. Maj:t, oberoende deraf, om detta var i Riksdagens skrifvelse särskildt framhållet eller icke, skulle finna sig oförhindrad att derom besluta. Härvid är ock att bemärka den tanke, som utskottet tydligen framhållit, att det icke kan blifva fråga om en för hela riket gemensam lag, utan att det måste blifva särskilda lagar för olika delar af riket, hvaraf följer, att tillvägagångssättet vid den blifvande utredningen ej torde på förhand kunna så bestämdt angifvas, utan böra helt och hållet åt Kongl. Maj:t öfverlemnas.

I anledning af herr Ölanders yttrande, att det icke vore möjligt att få en för hela riket gemensam lag, vill jag ännu en gång påpeka, att utskottet sjelft tydligt betonat detta. Utskottet har endast sagt, att vissa allmänna grundtankar eller hufvudregler borde kunna gälla för hela riket, men att i öfrigt en för hela riket gemensam lag icke är tänkbar. Vidare vill jag framhålla, att, hvad i utskottets betänkande ock är sagdt, landstingens initiativ i fråga om antagande af partiella skogslagar ingalunda måste äfventyras eller omöjliggöras genom det tillvägagående utskottet föreslagit.

En talare, såvidt jag hört hittills den ende, som yttrat en sådan uppfattning, har sagt, att allt vore väl beställdt och att i skogsangelägenheter en hvar bäst kunde sköta och äfven bäst skötte sitt. Han påstod vidare, att numera icke någon skogsköfling kunde sägas

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

förekomma, men väl förr. Detta visar på en mycket märkvärdig uppfattning, och, ehuru jag icke anser mig sakkunnig i den meningen, att jag fullkomligt kan bedöma allt hvad till skogsvården hörer, vågar jag dock bestrida rigtigheten af denne talares mening och är öfvertygad att en hvar, som bor i en skogsbygd, kan lemna det vitsordet, att det är långt ifrån att allt är väl beställdt. Det är ock vida långt ifrån att hvar och en bäst förstår att sköta sin egendom i afseende å skogen. Tvärtom är det obestridligen, äfven enligt verkligt sakkunniges omdöme, så, att i allmänhet enskild egare till skog oerhördt vanvårdar den. Det finnes socknar, exempelvis en inom den domsaga, der jag har min verksamhet, der vidsträckta, förut med skog bevuxna marker, nu äro totalt kalhuggna. I nämnda socken är skogen så nedhuggen, att på stora sträckor finnes icke ett träd qvar och *intet göres för återväxten.* Lika är förhållandet på andra orter. Huru man under sådana förhållanden kan påstå, att icke något behöfver eller bör göras, är minst sagdt ofattligt. Och den meningen, att i ett så ytterst trängande fall som detta ett åtgörande från statens sida, så som man här tänkt sig, skulle innebära ett obehörigt ingrepp i den enskilda eganderätten, synes mig icke kunna försvaras. Det är visserligen sant, att det är skilnad mellan skogssköflingen nu och förr. Ty förr sköflades skogen på sådant sätt, att den förstördes af okunnighet eller sorglöshet, utan att jordegaren tog vara på dess värde. Nu blifver det visserligen penningar för skogen, då den sköflas, men så sker ock sköflingen i en oerhörd omfattning och oftast blott för vinstbegäret, och det göres ingenting för att ersätta den framtida skada och förlust, egendomen gör genom en sådan sköfling.

Det har af en ledamot af utskottet, hvilken antecknat sig såsom reservant mot utskottets motivering, framhållits några punkter deri, som syntes honom icke hafva bort i utskottets betänkande inflyta. Jag vill emellertid i detta hänseende fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att, såsom kammaren väl kan förstå, det var många skiftande meningar, som inom utskottet gjorde sig gällande. Den ene angaf en synpunkt, som han nödvändigt ville hafva framhållen, i annat fall ville han icke vara med om en skrifvelse, den andre en annan, på hvilken han lade synnerlig vigt och hvarförutan han ville motsätta sig hemställan om ett skrifvelseförslag. Hellre än att äfventyra förslagets fall inom utskottet, var det då skäl att tillmötesgå de särskilda yrkandena genom att upptaga i utskottets betänkande åtminstone delvis de punkter och de bestämmelser, som från olika håll föreslagits; men — och jag beder att få betona detta — utskottet har icke accepterat dem *så*, att utskottet framhållit dem såsom de der ovilkorligen skola vara bestämmande. Utskottet har endast framhållit, att den synpunkten och den synpunkten har varit föremål för tankeutbyte och synts böra beaktas och bedömas, och för den skull bör denna motivering icke utgöra hinder för godkännande af förslaget om skrifvelse.

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

Innan jag lemnar ordet, beder jag att få för kammaren uppmärksamma, att vid behandlingen af denna fråga under förra riksdagen antogs inom Andra Kammaren ett skrifvelseförslag i enlighet med herr Hammarskjölds då väckta motion med 115 röster mot 55. Dessa 55 voro också för en skrifvelse, ehuru af något olika lydelse. Således tyckes man der vara ganska enig om att en skrifvelse till Kongl. Maj:t i frågan bör aflåtas. Inom Första Kammaren föll frågan, men det var icke större skilnad i röster, än att det var 39 för bifall till en skrifvelse och 45 för afslag.

Då jag fortfarande är af den uppfattningen, att det sätt för frågans lösning, som utskottet föreslagit, skulle bäst främja ändamålets vinnande, beder jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Jag är utskottet tacksam för det välvilliga bemötande, det egnat de af herrar Wallin och Hammarskjöld väckta motionerna, enär jag är af den tanke, att en skrifvelse i den rigtning, utskottet föreslagit, är ett steg i den rätta rigtningen.

Då jag begärt ordet, har det varit för att opinera mot en passus i motiveringen, der utskottet talar om, huru kontrollen öfver lagens efterlefnad skulle verkställas. Utskottet kasserar det förslaget, att kontrollen skulle öfverlemnas åt kommunalnämnden, och säger, att den i sista hand borde åligga skogsstatens tjenstemän. Jag är visserligen af den åsigten, att en jägmästare bör öfvervaka lagens efterlefnad, men det synes mig betänkligt att lemna detta uppdrag uteslutande till skogsstatstjenstemännen. Jag fruktar nemligen, att den magt, som derigenom blifver dem lemnad, skulle kunna föranleda trakasserier och godtyckligt förfarande mot enskilde skogsegare. Bättre och säkrare resultat synes mig kunna vinnas på det sättet, att kontrollen öfverlemnas åt en skogsstatstjensteman, biträdd af två af kommunen särskildt för ändamålet valde gode män. Dessa gode män hade jag tänkt mig skulle väljas häradsvis och att i denna tremannanämnd jägmästaren skulle vara ordförande, men de båda gode männen hvar för sig hafva samma befogenhet som han. Något yrkande har jag icke att göra.

Herr Berg, Lars: Jag begärde ordet för att bemöta ett par uppgifter, särskildt af en ärad representant på kopparbergsbänken, men efter jag fått ordet, vill jag på samma gång uttrycka en olika mening med utskottet uti en punkt, i afseende å den blifvande skogslagstiftningen.

Liksom många föregående talare är jag djupt tacksam för utskottets visade större skyddsvänlighet mot ungskogen, än hvad fallet varit vid flera föregående riksdagar, och för dess positiva uttalande, att nu är tiden ändtligen kommen, att något snart måste göras i lagstiftningsväg för att skydda landets skogar. Hvad jag

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

dock har att anmärka mot utskottet, gäller dess uttalade princip, att lagen skulle omfatta endast skyldighet för den, som afverkar skog, att sörja för dess återväxt, som skulle styrkas med intyg, att den fullgjorts, samt att den unga skogens återväxt »åtminstone någon tid skulle vara skyddad, exempelvis genom inskränkning af betesrätten» etc. Jag kan icke tolka denna förordade lagbestämmelse på annat sätt, än att hvarje skogsegare, som har sköflat eller huggit ned sin skog, skulle vara fri från allt ansvar, blott han å den kalhuggna marken hade återstält skogsplantorna. Man kan få en plantskog, som växt öfver betesfåran, på 8 à 10 år, och såsom följd af en dylik lag skulle säkerligen komma att i bästa fall inträffa, att en stor del af landets skogar snart komme att utgöras af plant- eller ungskogar af minsta dimensioner utan egentligt värde annat än exempelvis som pitprops, men ingalunda duglig såsom husbehofs- eller exportvirke. För mig framgår häraf tydligt, att vill man ändamålet, som är att bevara skogens kapital, d. v. s. duglig skog åt efterkommande, så måste man med en återplanteringsskyldighet förena en dimensionslag af den beskaffenhet, att det verkligen kommer att finnas sådana träd, som duga för det ändamål, hvartill vi och våra efterkommande behöfva dem och framför allt träd, som äro fullt fröbara och kunna åstadkomma ny skog. Detta vore dessutom en bestämmelse, som måste gälla lika väl för Haparanda som för Ystad och som kan vara lika och gemensam för hela riket, hvarigenom den dugliga skogen blefve skyddad på all mark, der endast skog finnes eller kan växa, men detta vinnes icke med den bestämmelse om återväxt, som föreslagits, lika litet som med det resonnement, som en föregående talare upprepade, att man kan och bör lagstifta för skogsvård med bibehållande af den enskildes afverkningsrätt och fria disposition af skogen. Detta är en fras, som är vanlig, men det är endast en fras. Håller man på densamma efter ordalydelsen, så låtom oss ej vidare tala om någon lagstiftning i detta hänseende. Skola vi genom lagar främja skogens vård, måste vi ingripa i eganderätten, det kan icke hjelpas.

Jag öfvergår nu till ett egendomligt yttrande, som nyss fäldes af en norrländing, att han icke kunde begripa, hvarför en skogslag vore behöflig, hvarför man icke hade rätt att hugga ned sin egen skog; »det vore väl egarens enskilda affär», sade han. Nej, mine herrar, den, som skördar mogen skog, skördar en växt af ett och annat sekels ålder. Man kan således icke jemföra detta med att skörda sitt hvete eller sin trädgård med ett- à två-åriga växter. Här gäller det andra skördar, som hafva 100 à 200 års ålder och som således äro lemnade i arf från flera generationer af förfäder, icke för att man skall på en gång sköfla arfvet, utan för att bevara det, så att invånarne i detta land ständigt skola hafva tillgång till ett så ovilkorligt lifsbehof som skogen. I ett land som vårt, hvars största rikedomskälla skogen är, hvars vigtigaste lifsvilkor den är och som blifver rent af obeboeligt och beröfvadt allt värde utan

skog, der inträder uppenbarligen både rättighet och till och med skyldighet att inskränka den enskildes rätt att afverka och förstöra densamma. Den, som mottagit vacker skog och förstör den, han beröfvar således, enligt min tanke, efterkommande äfven deras rätt uti förfädrens lemnade kapital. Deraf följer, att vi både hafva rätt och pligt att hämma den skogssköfling, som nästan öfverallt pågår.

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

Samme talare påstod, att sköflingen varit lika stor af ålder; men den är i verkligheten betydligt större nu än förr, äfven under den tid det svedjades, och detta förekommer ännu här och der. Forstmännen anse numera, att svedjande i form af löpeld är en utomordentligt lämplig åtgärd att främja skogsåterväxten och rekommendera elden såsom ett bland de utmärktaste skogsföryngringsmedlen, blott man använder den som en god dräng och icke låter den blifva en farlig husbonde. Det går så många vexlande teorier och mod inom forstvetenskapen. Vi hafva redan hunnit vara med om trakthuggning och plantering såsom den lämpligaste skogsvården, derefter om blädningen, och nu hafva vi kommit till sjelfsådden. Liksom man förr ansåg mycket skadligt att lemna qvar toppar och tullar och då ville derifrån rensa skogen, så säger forstkunskapen nu, att detta »tullskydd» är det bästa, som finnes, emedan det skyddar först och främst skogsfröet och qvarhåller fuktigheten samt sedan skyddar plantorna för snötryck och bete.

Emellertid får jag icke uppehålla herrarne med dessa detaljer, utan öfvergår till bemötandet af de uppgifter om skogsgränsen och om skyddandet af denna, som meddelades af talaren på kopparbergsbänken. Han yttrade, att det var ingen fara för att fjellen inkräktade på skogsgränsen, utan att det fans exempel på, att granen utbredde sig på fjellets bekostnad. Detta är så långt ifrån fallet, mine herrar, om man afser vårt svenska fjell-land, att såväl de rön, som gjorts vid sjösänkningar, vägarbeten och odlingsföretag nära fjellen som ock de direkta undersökningar, som företagits, ådagalagt, att vid fjellsjöar, vattensamlingar på talrika ställen lemningar påträffats efter stor och rik skog flera mil ofvanför nuvarande skogsgräns. Särdeles i fjellmyrar har man träffat sådana lemningar på 2 à 3 fots djup. För 30 à 40 år sedan företog jag ofta vandringar i de norrländska fjell- och skogstrakterna. Då jag vid ett tillfälle under min första fjellresa på en lös mosse sjönk ned med min lappskobeklädda fot djupt under ytan af myren, fick jag känna en hal, rund stam. Då det var 5 à 6 mil till närmaste furuskog, förundrade detta mig högeligen. Jag kände emellertid närmare efter och fann tydliga tecken, att här måste ligga en trädstam. Jag och några kamrater gräfde nu i marken och togo, ehuru med någon svårighet, upp en 12-tums furustam. Liknande fall hafva sedan upprepats många gånger.

Hvar man går fram i fjellgränsen, som jag passerat många gånger längs efter de nordligaste länen, finner man för öfrigt andra påtagliga bevis för att skogen fordom gått högre upp än den nu-

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

varande skogsgränsen. Detta visar sig tydligast, då man går utföre ett kalt fjell, som är långsamt sluttande, ty om fjellen äro branta, är skogsgränsen dragen som en linie, men om det, som sagdt, är sluttande mark, möter man först en och annan liggande gren, som sticker upp ur fjellmossen från derunder liggande grofva träd. Avancerar man några kilometer längre ned, träffar man derefter kullfallna, torra träd och sedan ännu stående, död skog, som icke har ett enda barr, derefter kommer man till den halfdöda, topptorra skogen, och slutligen är man åter inne i den gröna skogen, som ännu är gles, fyld med fjellbjörk i mellanrummen, derefter tätnar den, men är utan återväxt. Inga plantor växa, förr än man kommer längre nedom skogsgränsen. Detta visar ju påtagligen, huru skogen är på retur och håller på att dö och huru de kala fjellen utvidgas. För att möta denna fara synes enda medlet vara att, enligt motionärens förslag, skaffa skyddsskogar såsom fjellkappa, och detta har äfven egt rum inom de båda nordligaste länen, der fjellen tillhöra kronan. Längre ned i Jemtland, der afvittring skett tidigare och på det sätt, att skogen kommit under enskild eganderätt, har den härjats af sågverksrörelsen, och der är större fara å färde. Men äfven inom de norra länen finnes en fara, som jag anser mig skyldig att nämna. Staten har nemligen genom sina skogstjenstemän flerstädes der utstämplat skog till salu dels för nybyggen och dels för kronans räkning på ett sådant sätt, att skogsgränsen gått tillbaka. Jag skall bedja att ur femårsberättelsen för Norrbottens län för 1886—1890 få anföra några ord angående resultatet af den undersökning, som verkställdes af en framstående forstman, hvilken, efter anmodan af länets hushållningssällskap, studerade anledningarna till skogens tillbakagång i fjellgränsen. Han yttrar härom: »Orsakerna till de lokala rubbningarna i skogsgränsens läge befunnos vara dels hänsynslös och oförsigtig afverkning i skogens mot fjellen längst framskjutna delar, till husbehof och till vinnande af mosslaf åt renarne, dels undantagsvis skogseld, hvarjemte det konstaterades, att, om än skogsgränsens tillbakaskridande för närvarande mera äfventyrades genom husbehofsafverkning, det dock ej kan förnekas, *att en för långt drifven saluafverkning jemväl egt rum.*» Vidare anser han att, för att råda bot för detta onda, fins det tills vidare icke något annat medel än att försöka bättre ordna afverkningen till husbehofvet och lapparnes behof; ty att försöka vinna återväxt genom plantering eller sådd, dertill finnes här ingen möjlighet. Nu ber jag herrarne bemärka dessa ord, derför att de bevisa, att äfven utskottets förslag rörande utfärdande af lokala lagar, huru man skall plantera eller så för skogens återväxt, icke kan låta sig praktiskt utföra i de norra orterna, emedan forstvetenskapen icke står på den ståndpunkten, att den till fullo känner lagarne för skogens återväxt och vet, huru skogsföryngringen lämpligast skall i olika orter anordnas. Medan vi vänta på klarhet häruti, få vi tillgripa andra medel. Nämnde forstman yttrar sig nemligen härom

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

på detta sätt: »Skogsodling i större skala vore också ett missgrepp utan förut vunnen erfarenhet rörande vilkoren för skogens återväxt härstädes, dess fröproduktion m. m. För vinnande af sådan erfarenhet anser förrättningsmannen förberedande försök böra utföras och omfatta: 1) insamling och klängning af kottar och noggrant utförda fröprof, 2) anordnande af smärre sjelfsåningshyggen efter för trakten lämpliga metoder, samt 3) skogsodlingsförsök. Det är i detta afseende, som en eller flere skogsbiologiska anstalters upprättande är så nödvändigt och som staten såsom förste skogsegare försummat så mycket. Hushållningssällskapen hafva gjort sådana försök för att locka staten till efterföljd, men ännu har icke sådant skett, utan först i år har domänstyrelsen gjort ansökan att få en skogsbiologisk anstalt till stånd. Först sedan denna löst sin uppgift, är det möjligt att lösa skogsfrågan medelst lokala återväxtlagar. Men då så förhåller sig, finnes intet annat medel än en dimensionslag i förening med återplanteringsskyldighet, der sådan är nödvändig.

Jag vill endast tillägga några ord med anledning af ett yttrande af en representant från Norrland, som reserverat sig och lifligt förordat, att man skulle vänta med skogslagstiftningen, till dess förslag derom väckts från landstingen. Han åberopade också såsom skäl derför, att lagen genomdrefs i Norrbotten och Vesterbotten på förslag af vederbörande landsting. Vi, som voro med derom, veta, huru felaktig den senare uppgiften är. Landstingens åsigter böra naturligtvis vara synnerligen värdefulla och upplysande; men, mine herrar, landstingens åsigter i detta fall, det är skogsegarnes. Landstingen der uppe och kanske de flesta i riket beherskas af jordegarne, sågverkspatronerna och bruksegarne. Det är dessas åsigt, som gifver sig uttryck i landstingen, och den är naturligtvis ytterst vigtig, men den är icke alltid densamma som allmänna opinionens, och landstingens åsigt i skogsfrågan stämde icke med den allmänna opinionens strax före den tid, när denna lyckades genomdrifva Norr- och Vesterbottenslagen till och med mot flere finansministrar och många andra motståndare derjemte. Men det gick ändå till stor välsignelse och lycka för detta vårt nordliga landskap. Emellertid bör det framhållas, att dessa landstingens beherskare, sågverksegarne, behöfde lång tid för att öfvertygas om, att det låg i deras intresse att få en dimensionslag gällande, men sedan de öfvertygats — och det var således från början dels egarne af annan fastighet, dels inkomsttagare och dels städernas inbyggare, som utgjorde den allmänna opinionen — lyckades man med sågverksegarnes hjelp, men delvis mot de små skogsegarne, att genomföra lagens antagande. Men detta skall icke lyckas i landsdelar, der det fins stora intressen för afverkning af mindre dimensioner, och derför får man allt försöka att skydda våra skogar, medan något finnes att skydda, genom lagstiftning, utan att invänta landstingens förslag härom. Alla öfriga skogsegare i öfre Norrland voro i början mycket upprörda

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

öfver denna lag och försökte under många år att i landstingen rifva upp saken å nyo, men nu äro de hjertligen belåtna. Detta synes mig utgöra ett bevis för, att en dimensionslag är det enda möjliga medlet att verksamt skydda skogen, åtminstone i norra Sverige. Då Riksdagen försökte att gifva Gotland en teoretiskt god skogslag genom att ställa skogen under afverkningsförbud, misslyckades detta och man måste snart öfvergå till och sätta den i sammanhang med en dimensionslag.

Jag vill slutligen blott tillägga, att jag hyser sympatier äfven för de af motionären föreslagna allmänningarne och för en exporttull å virke. Det är icke så, att denna tull är något nytt och främmande, ty vi hafva ej längesen sjelfva haft dylik exporttull på vissa virkesslag, och norrmännen, som hafva en mycket liflig och högt drifven skogsförädlingsrörelse, hafva ännu delvis exporttull, och de konkurrera mycket väl med oss. Det sades nyss, att denna tull är orättvis. Nej, om något är rättvist, måtte det väl vara en skälig tull på exportvirke; om något är vist i afseende på beskattning, så är det väl att beskatta den mest lönande och vinstgifvande rörelse, som finnes i riket. På grund deraf, att den verkligen ruinerar skogarne, denna rörelse, och konsumerar föregående seklers produkter och borttager efterföljandes andel, är det icke för mycket, att den också bidrager till att möjligen bota det onda, den gör, och på annat sätt återställa den sköflade skogen. Då jag dessutom lika med utskottet är öfvertygad derom, att denna afgift eller tull verkligen kommer att egentligen drabba exportören, är jag så mycket mer ense med motionären, att en exporttull är en god och rigtig tanke, som äfven bör komma under ompröfning vid det nya lagförslagets utarbetande.

Jag gör icke något annat yrkande, än att jag helst förenar mig med herr Tamm.

Herr Larsson: Sedan jag begärde ordet, hafva så många talare uppträdt, att om jag skulle säga hvad jag ämnat, skulle jag upprepa, hvad flere före mig yttrat; och mig synes så mycket vara redan förut sagdt och omsagdt i denna fråga, att det icke behöfver ytterligare upprepas. För egen del är jag obetingadt för lagutskottets förslag oförändradt, sådant det föreligger i de tre föredragna punkterna. Jag tror äfven, att de, som yrkat bifall till detta förslag med åtskilliga ändringar deri, större eller mindre, gjorde klokt i att, då de alla önska, att en skrifvelse måtte aflåtas till Kongl. Maj:t, afstå från sina yrkanden och förena sig om utskottets förslag; ty detta lär väl hafva den största utsigten att gå igenom i Andra Kammaren. Derigenom kommer då en skrifvelse äfven till stånd. Men om man skulle splittra sig i olika meningar eller förena sig om något, som icke finnes tryckt, vare sig i form af motion eller annorledes, vore utgången osäker; och då saken är af så stor vigt,

synes det mig derför, som om vi borde förena oss om lagutskottets betänkande, sådant det föreligger.

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

Den ort, jag tillhör, och äfven jag sjelf, har länge varit af den mening, att man icke bör ingripa i de enskildes hushållning med sina skogar. Men åren — och i synnerhet de senare — hafva gifvit erfarenhet derom, att om icke något ingrepp sker från statens sida, komma stora olyckor att inträffa; och hvad särskildt Dalarne beträffar, ser det ut, att stora trakter deraf skulle, så att säga, blifva en ödemark. Der har på senaste tiden hushållats med skogarne så, att man nästan är färdig att gråta, när man får se, hurusom på trakter, der det funnits ståtliga skogar, dessa nu äro så bortsopade, att det icke finnes ett märke qvar efter dem annat än stubbar. På det sättet har man der, i all synnerhet ett större bolag, gått fram, och detta under påstående, att denna totala sköfling vore rationelt skogsbruk, som infördes. Jag tror derför, att med stor nödvändighet kräfves en sådan utredning, som ifrågasatts, så att man må få utredt, om icke någon hjelp finnes för att afvända den hotande olyckan, För min del har jag äfven så stort förtroende för Kongl. Maj:t, att jag lugnt vågar hoppas, att, när denna utredning sker, man tager hänsyn till de olika förhållanden, som äro rådande på de olika orterna. Det är nemligen icke olikhet emellan alla län. Men inom samma län kunna förhållandena vara ytterst olika, t. ex. i Dalarne är skilnaden mellan södra och norra Dalarne så stor, att man kan säga, att den ej är större mellan norra och södra Sverige.

Med allt detta tror jag, att genom den utredning, som skulle komma till stånd och hvarigenom man då fått något att bygga på, äfven något lyckligt resultat skall kunna vinnas.

Jag yrkar bifall till utskottets betänkande.

Herr Cederberg: En rätt egendomlig omständighet har föranledt mig att begära ordet. Jag har nemligen icke kunnat fatta, huru de, som alldeles ogilla domänstyrelsens lagförslag, kunna yrka bifall till utskottets skrifvelseförslag; ty såvidt jag kan fatta, gå de ungefär i samma rigtning. Man har anmärkt mot domänstyrelsens förslag, att det icke är grundadt på återväxtprincipen, och det skall vara en derpå grundad lag, som åsyftas i utskottets skrifvelseförslag. Det är sant, att domänstyrelsens lagförslag till *formen* är en förbudlag; den innehåller nemligen i sin första paragraf förbud mot sköfling af ungskog och innehåller vidare bestämmelser om det äfventyr, som träffar den, hvilken gör sig skyldig till sådan sköfling. Dit hör, att skogsegare skulle förbjudas att afverka skog annat än till husbehof på annan skogsmark, när han sköflat sin ungskog. Men detta förbud skulle enligt domänstyrelsens förslag kunna upphäfvas, bland annat, när det visar sig, att å den afverkade marken erhållits återväxt. Det står för mig klart, att detta stadgande måste verka precis som en återväxtlag, och hvad mera är, det verkar enligt min åsigt ganska praktiskt; ty man har vid tillämpning deraf

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

utväg att på hvarje ställe för sig bedöma, huruvida den använda metoden passar för platsen, och man slipper intaga positiva föreskrifter om den ena eller andra odlingsmetoden, som skulle kanske behöfvas i en ren återväxtlag. Dermed ha, efter hvad mig synes, förfallit de anmärkningar, som från den synpunkten äro gjorda.

Utskottet säger vidare i sin motivering, att tillsynen öfver lagens efterlefnad, denna återväxtlags efterlefnad, borde icke lemnas uteslutande åt kommunalnämnden. Detta har icke heller domänstyrelsen föreslagit, ty styrelsen har föreslagit, att den skulle öfvervakas äfven af vederbörande kronobetjening. Vidare säger utskottet i sin motivering, att tillsynen eller kontrollen på återväxtlagen skulle i sista hand åligga skogsstatens tjenstemän. På sätt och vis har domänstyrelsen föreslagit detta också. Den har till och med föreslagit mer, nemligen att skogstjenstemännen skola biträdas af 2 gode män, alldeles i öfverensstämmelse med talarens på södermanlandsbänken nyss gjorda uttalande om förändrad lydelse af det i utskottets utlåtande framlagda skrifvelseförslag.

Jag torde knappt behöfva taga upp mera för att visa, att i stort sedt sammanfalla utskottets skrifvelseförslag och domänstyrelsens lagförslag. Jag medgifver mer än gerna, att i domänstyrelsens förslag förekommer åtskilligt, som antagligen icke skulle visa sig praktiskt, specielt rörande bestämmelserna om hvad som skall hänföras till ungskog och hvad som icke är att räkna till ungskog. Vidare medgifves, att i samma förslag förekommer äfven åtskilligt, som skulle kunna föranleda till betydliga kostnader för landstingen och kanske äfven för skogsegarne och staten. Men min öfvertygelse är, att domänstyrelsens förslag genom att omarbetas med ledning af de anmärkningar, som vederbörande Konungens befallningshafvande och landsting rigtat mot detsamma, skall till sist kunna så förändras, att det blifver acceptabelt, och då nu så är, att ett initiativ i frågan redan af vederbörande myndighet är taget och då slutligen det af denna myndighet utarbetade lagförslag är föremål för granskning och vidare behandling, anser jag för min del, att det af utskottet förordade skrifvelseförslaget är obehöfligt, och på denna grund, men också endast på denna grund anhåller jag om afslag å såväl utskottets förslag som de i ämnet väckta motioner.

Herr Wallin: Efter att hafva åhört alla mer och mindre upplysande anföranden i frågan, har min öfvertygelse angående densamma allt mera stadgat sig, nemligen att frågan så mycket som möjligt bör förenklas, om något gynsamt resultat skall kunna vinnas. Jag har ingenting emot, att landstingen med sin sakkännedom och auktoritet understödja frågan om en återväxtlag, men jag måste inlägga en gensaga mot den fjerde talarens i ordningen påstående, att en sådan lag icke kan stiftas för landet i sin helhet. Jag kan icke finna annat, än att öfver allt, der skog kan växa, der bör också

en sådan lag om återväxt kunna tillämpas, om ock tiden för densamma bör bestämmas olika för olika orter.

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

Herr Forssell: För alla dem, som kommit till den öfvertygelsen, att i denna fråga måste, såsom en talare uttryckte sig, ovilkorligt *någonting* göras, om man också ej så noga vet *hvad,* vore utan tvifvel herr Tamms förslag det hittills bäst lyckade försök till skilda meningars förening. Det skiljer sig från utskottets derutinnan, att det uttryckligen begär en stor komité, dit, såsom herr Tamm uttryckte sig, alla de hittills framkomna förslagen, såsom lagda i en påse, skulle kunna befordras. Men jag ber förslagsställaren om ursäkt — i den påsen finnes något, som, om man närmare betraktar saken, är mera egnadt att splittra än att ena, och det är herr af Buréns och herr Johnssons förslag, i hvad de afse åsättandet af en exporttull. Dessa förslag ha nemligen — det torde ej kunna bestridas — förutom sitt syfte att befrämja skogsvården äfven en icke obetydligt tullpolitisk karakter; ty de kunna anses åsyfta ej blott att i möjligaste mån främja skogsvården, utan äfven att genomföra en led i det nya inom Riksdagen dock ännu omtvistade systemet. Vore det nu fråga om ett förslag, hvars genomförande berodde på denna kammare allenast, skulle naturligtvis denna omständighet verka mera enande än splittrande; men som vi måste taga hänsyn äfven till medkammaren och behöfva ett samfäldt uttalande från Riksdagens sida, förmodar jag, att det för alla dem, som äro vänner af att ett endrägtigt förslag till skogsvårdens främjande måtte framkomma, vore ganska önskligt, att den tullpolitiska striden alldeles hölles utom räkningen.

Jag vänder mig till den ärade motionären sjelf och hemställer, huruvida jag icke har alldeles rätt i den uppfattningen, att han har väckt detta förslag icke för tullpolitiskt syfte, utan helt enkelt af finansiella grunder för att på det efter hans tanke lättaste och bästa sätt skaffa medel för det stora forstliga ändamålet Men då är det ju också alldeles klart, att den frågan, huru medel skola anskaffas, är en neutral fråga och framför allt en fråga, som kan framställas i ett senare skede, sedan den forstliga utredningen verkstälts. I frågans nuvarande skede skulle det, enligt min tanke, verka till mera endrägt och väcka mindre oro, om man helt enkelt uteslöte det halft tullpolitiska problemet och för närvarande läte dessa förslag om exporttull icke till någon Riksdagens åtgärd föranleda, men upptoge herrar af Buréns och Johnssons förslag i hvad de hafva forstligt syfte och innebära anvisningar till skogsvårdens främjande jemte de öfriga förslagen och derpå grundade en skrifvelse till Kongl. Maj:t. I det syftet har jag vågat uppsätta ett förslag till kammarens, beslut, som skulle lyda så: »att herr af Buréns motion, n:o 18 samt herr Johnssons motion, i hvad de afse exportafgift å trävaror, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda», samt sedan i hufvudsaklig anslutning till utskottets och herr Tamms förslag, att, i an-

Om åtgärder för vård af enskildes skogar. (Forts.)

ledning af hvad herrar af Burén och Johnsson i öfrigt föreslagit äfvensom af herrar Wallins och Hammarskjölds i ämnet väckta motioner, Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville tillsätta en komité af sakkunnige män för att utreda, hvilka åtgärder lämpligen kunna vidtagas för vinnande af en tillfredsställande vård af de enskilda skogarne och derefter framlägga de förslag, hvartill denna utredning, med hänsyn till de inom olika landsdelar rådande förhållanden, gifver anledning.

Herr Törnebladh: Endast ett par ord för att fästa uppmärksamheten på en sida af saken, som kanske kunde förtjena att framhållas i kammaren och som redan är antydd i utskottets motivering. Det är nemligen, att frågan om lagstiftning i detta ämne för en och annan landsdel redan avancerat så långt, att det är möjligt, att något förslag kan framläggas till regeringen, hvilket åter kan föranleda en regeringsåtgärd för lagstiftning i ämnet. Om nu kammaren, såsom jag antager, beslutar sig för en utredning med eller utan komité, är det väl temligen klart, att detta i och för sig icke bör utgöra något hinder för regeringen att, om den vill, efter pröfningen af något landstings förslag, framlägga detsamma i förändradt eller oförändradt skick till Riksdagen. Det förefaller mig nemligen, som, då lagstiftningen i alla händelser icke lär kunna blifva gemensam för hela riket, detta mycket väl kan gå för sig. Men man borde på förhand, i händelse man beslutar sig för en utredning genom komité, deri inlägga den åsigten, att hinder för en partiel reform i det nämnda afseendet icke möter genom komitéarbetet.

Herr Tamm, Hugo: Jag kan icke finna, det säger jag öppet, att denna exporttull skulle vara någon tullpolitisk fråga, och jag tror, det motivet hade gerna kunnat vara borta. Deremot är det alldeles säkert, att det är en fiskalisk-finansiel åtgärd, som föreslagits till vinnande af det af motionärerna åsyftade resultat. Men denna exporttull har utskottet redan afslagit, och jag har ingenting emot, att, ur den kläm jag ifrågasatt, denna tvistefråga om exporttullen, hvilken icke är en skogsfråga, afsöndras, och skogsfrågan blir så ren och klar som möjligt; frågan om exporttull kan mycket väl tagas upp när och huru som helst, och således kan jag för min del gerna instämma uti det af herr Forssell nyss väckta förslag.

Herr af Burén: Jag anhåller att få afstå från mitt förra yrkande och instämmer i det yrkande, som nu är framstäldt af herr presidenten Forssell.

Herr Treffenberg: Äfven jag anhåller att få nedlägga mitt förra yrkande och förenar mig med presidenten Forssell uti det af honom framstälda.

Herr Bremberg: Äfven jag anhåller att få förena mig med det förslag, som af herr presidenten Forssell är framstäldt.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, att beträffande förevarande utlåtande yrkats: 1:o) att hvad utskottet hemstält skulle bifallas, 2:o) att kammaren skulle bifalla hvad utskottet hemstält i punkterna 1 och 2, men afslå utskottets hemställan i punkten 3, samt 3:o) af herr *Forssell,* att herr af Buréns motion, n:o 18, samt herr Johnssons motion, i hvad de afse exportafgift å trävaror, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, samt att, i anledning af hvad herrar af Burén och Johnsson i öfrigt föreslagit äfvensom af herrar Wallins och Hammarskjölds i ämnet väckta motioner, Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville tillsätta en komité af sakkunnige män för att utreda, hvilka åtgärder lämpligen kunna vidtagas för vinnande af en tillfredsställande vård af de enskilda skogarne och derefter framlägga de förslag, hvartill denna utredning, med hänsyn till de inom olika landsdelar rådande förhållanden, gifver anledning.

Sedermera gjorde herr vice talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande af herr Forssells förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraproposition dervid antagits det under 2:o) här ofvan omförmälda yrkande, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller herr Forssells yrkande i afseende å sammansatta bevillnings- och lagutskottets utlåtande n:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles hvad utskottet hemstält i punkterna 1 och 2 af nämnda utlåtande, men afslås utskottets hemställan i punkten 3.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 79;
Nej — 23.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 44, till Konungen, angående regleringen af utgifterna

under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslagen till sjöförsvaret.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial n:o 78, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition om aflöning åt tjenstemän vid Vadstena hospital och asyl.

Kammaren åtskildes kl. 3,42 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

STOCKHOLM, CENTRAL-TRYCKERIET 1896.